

Lokalförsörjningsplan 2025–2027

Med framåtblick till 2045

Innehåll

4.1 Sammanfattning	3
4.2 Planeringsförutsättningar	6
Behovsanalys - Förväntad elevantalsutveckling och platsbehov	6
<i>Befolkningsprognos .....</i>	<i>6</i>
<i>Elevpendling .....</i>	<i>7</i>
<i>Elevantalsframskrivningar .....</i>	<i>9</i>
<i>Fyllnadsgrad .....</i>	<i>10</i>
Ändamålsenliga och kostnadseffektiva skollokaler	11
<i>Placering av skolor och tillgång till mark .....</i>	<i>11</i>
<i>Skolans organisation .....</i>	<i>12</i>
<i>Skola nära hemmet .....</i>	<i>12</i>
<i>Inhyrning .....</i>	<i>13</i>
Inom- och utomhusmiljö	13
<i>Funktions- och lokalprogram .....</i>	<i>14</i>
<i>Skolgårdens storlek och lekvärdesriktlinjer .....</i>	<i>15</i>
<i>Gröna skolgårdar .....</i>	<i>15</i>
<i>Klimatåtgärder .....</i>	<i>15</i>
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	16
Administrativa lokaler	17
Grundskola	17
Gymnasium	18
Ekonomiska utmaningar	18
4.4 Samverkan	19
Idrottslokaler	19
Förskola	21
Kulturskolan	22
Föreningsliv	22
Enskilt drivna fritidsklubbar	22

Vuxenutbildning	23
4.5 Lokalplanering i administrativa lokaler	23
4.5.1. Summerande analys av nuläge samt framtida planering	23
4.5.2 Nuläge 31 januari 2024	24
4.5.3. Planering av lokaler för år 2025–2032 (första planeringsperioden)	24
4.5.4. Planering av lokaler för år 2033–2045 (andra planeringsperioden)	24
4.6 Lokalplanering i grund- och gymnasieskolan	25
4.6.1. Summerande analys av nuläge samt framtida planering	25
4.6.2. Nuläge 31 januari 2024	26
<i>Ekonomiskt nuläge .....</i>	<i>28</i>
<i>Fristående skolor .....</i>	<i>28</i>
<i>Lokaler med tidsbegränsade bygglov .....</i>	<i>29</i>
4.6.3. Planering av lokaler för år 2025–2032 (första planeringsperioden)	29
<i>Grundskola .....</i>	<i>29</i>
<i>Gymnasieskola .....</i>	<i>34</i>
<i>Evakueringar av stadens grund- och gymnasieskolor .....</i>	<i>36</i>
<i>Fristående skolor .....</i>	<i>37</i>
<i>Ekonomi .....</i>	<i>38</i>
4.6.4. Planering av lokaler för år 2033–2045 (andra planeringsperioden)	43
4.7 Övrig information	45
4.7.1. Barnrättsperspektivet i lokalplanering för grundskolor	46

Bilagor

4.1. Lokalförsörjning för grundskolan 2025–2045 per stadsdelsnämndsområde

4.2. Lokalförsörjning för gymnasieskolan 2025–2045

4.3. Funktionsprogram för skollokaler

4.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för utbildningsnämndens lång- och kortsiktiga lokalplanering baserat på nämndens totala behov av lokaler. Lokalförsörjningsplanen aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen. Utöver lokalförsörjningsplanen som följer stadsgemensamma anvisningar så finns för utbildningsnämnden en redovisning av grundskoleplaneringen per stadsdelsförvaltningsområde i bilaga 4.1 samt gymnasieplaneringen i bilaga 4.2 på en mer detaljerad nivå. Utbildningsnämndens funktionsprogram redovisas som egen bilaga 4.3.

Godkännande av denna lokalförsörjningsplan innebär att utbildningsnämnden ställer sig bakom inriktningen i planeringen. Varje enskilt projekt beslutas separat genom inriktnings- och genomförandebeslut.

Utbildningsförvaltningen bedömer att Stockholms stads skolor har en sammanlagd kapacitet om cirka 110 000 elevplatser varav 90 000 i grundskolan och 20 000 i gymnasieskolan. Med dagens elevantal används 88 procent av stadens kommunala grundskoleplatser och 91 procent av gymnasieplatserna.

För att säkerställa elevplatser i grundskolan inom rimligt avstånd från hemmet, hantera oförutsedda förändringar samt säkerställa kostnadseffektiv lokalanvändning, bedömer förvaltningen att fyllnadsgraden för stadens grundskolor bör ligga på i genomsnitt cirka 90 procent. Fyllnadsgraden varierar stort mellan olika delar av staden och mellan lokaler för de olika stadierna. Geografiskt skiljer fyllnadsgraden sig från 82 procent i Järva till 95 procent i Skarpnäck. Förvaltningen arbetar för att nå målet om 90 procents fyllnadsgrad i grundskolor och 95 procent i gymnasieskolor på en stadsövergripande nivå.

Under de kommande tio åren skiljer sig planeringsförutsättningarna för grund- och gymnasieskola från varandra. Senarelagd bostadsbyggnation i kombination med en nedjusterad befolkningsprognos innebär att stadens elevantalsframskrivning är kraftigt nedjusterad. Antalet elever i stadens kommunala grundskolor förväntas minska med 5600 elever fram till 2032 medan antalet elever i de kommunala gymnasieskolorna förväntas öka med närmare 1000 elever.

Förvaltningen planerar år 2024–2032 att minska lokalkapaciteten i grundskolan med 3500 elevplatser. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan, vilken redovisade en ökning om 2300 nya elevplatser fram till år 2031, har förvaltningen minskat sin planering markant.

Den planering som redovisas i lokalförsörjningsplanen upprätthåller ett högt kapacitetsutnyttjande men trots detta uppnås inte det högt uppsatta målet för kapacitetsutnyttjande fullt ut. Fyllnadsgraden antas att sjunka till 85 procent år 2032. Anledningen till detta är främst att fyllnadsgraden varierar mellan skolor och områden. Den planerade avtrappningen i elevminskningen är ojämnt fördelat och sker inte koncentrerat till

vissa områden. I vissa delar av staden ökar behovet av nya elevplatser med anledning av omfattande bostadsbyggande i områden där befintliga skolor inte kan ta emot alla tillkommande elever, samtidigt minskar elevkullarna i vissa områden men inte på ett sådant sätt att det möjliggör avveckling av lokaler om staden samtidigt ska kunna garantera en skolplats nära hemmet. Förvaltningen gör också bedömningen att det inte är önskvärt att avveckla hela skolor i permanenta lokaler då det skulle bli väldigt svårt och dyrt att nyanskaffa denna kapacitet när behoven ökar igen.

Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har förvaltningen senarelagt flera planerade nya skolor och tillbyggnadsprojekt. Några planerade platser för nya skolor har även helt tagits bort från planeringen. Inom första planeringsperioden planerar nämnden att avveckla nästan 8000 elevplatser med tidsbegränsade bygglov. På grund av det sjunkande elevantalet så kommer en stor del av dessa inte att ersättas med permanenta platser, vilket tidigare var planerat. Eventuella organisatoriska förändringar på enskilda skolor kan därför behöva planeras och genomföras med mycket god framförhållning för att avveckling av lokaler ska vara möjlig. Den organisatoriska planeringen och lokalplaneringen behöver därför alltid ske simultant.

Mellan år 2024 och 2032 förväntas närmare 1 700 fler elever gå i en gymnasieskola i Stockholm varav ca 900 i stadens kommunala gymnasieskolor. För att stockholmselever ska ha en fortsatt möjlighet att gå i en gymnasieskola inom Stockholm stad behöver nya gymnasieplatser tillskapas såväl hos kommunala som fristående skolor enligt elevantalframskrivningen. Om investeringsviljan hos fristående aktörer försvagas, behöver förvaltningen utöka mer än planerat.

Förvaltningen planerar att tillskapa 1 100 nya elevplatser i kommunala gymnasieskolan. Detta överstiger det förväntade behovet enligt elevantalframskrivningen fram till år 2032 något, men motsvarar dagens fyllnadsgrad av 91 procent. Staden har som mål att en större andel unga folkbokförda i Stockholm ska gå i en kommunal gymnasieskola vilket delvis skulle kunna omhändertas inom den planerade överkapaciteten. Dimensioneringen av gymnasieskolan utifrån arbetsmarknadens behov kan komma att påverka skolornas kapacitet eftersom många yrkesprogram behöver större lokalytor. Dimensionering utifrån arbetsmarknadens behov, samt målsättning om en högre andel stockholmselever i stadens kommunala gymnasieskolor, kan komma att påverka den lokalplanering och de kostnader som redovisas här.

Flertal av stadens skolor är i behov av omfattande underhåll av SISAB. Utbildningsförvaltningen ansvarar för skolornas evakuering under byggtiden. Förvaltningen har ändrat sin inriktning angående planerade evakueringar. Förvaltningen kommer att undvika tidsbegränsade inhyrningar för evakueringar. Centraliserade evakueringslokaler kommer att etableras i västerort, söderort och i innerstaden för att effektivisera evakueringar.

På längre sikt råder det en större osäkerhet kring elevantalsutvecklingen. År 2033 och framåt förväntas antalet barn och unga i grundskoleåldern återigen öka till följd av omfattande bostadsbyggnation. Att veta exakt hur stort det framtida behovet är om 10–20 år är svårt att förutse eftersom förutsättningarna kan förändras av många skäl. Behovet av nya skolor är direkt knutet till planerad bostadsbyggnation, medan tidplan och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterat till planprogrammets genomförandetakt och omfattning.

Prognoser visar att antalet gymnasieelever i länet minskar mellan år 2033 och 2045, medan antalet stockholmselever förväntas vara relativt oförändrat. Förvaltningen planerar inga kapacitetsförändringar för gymnasieskolor under den andra planeringsperioden. Elevantalsutvecklingen kommer följas noggrant för att säkerställa ekonomiskt hållbara verksamheter och ett kostnadseffektivt nyttjande av stadens lokalresurser.

Utbildningsförvaltningen är beroende av att hela staden arbetar tillsammans för att säkerställa de skolbehov som uppstår. Arbetet sker genom Samordnad skolplanering för Stockholm (SAMS) och utgår från kommunstyrelsens planeringsinriktning. Det är väsentligt att de markområden som reserveras möjliggör att bygga kostnadseffektivt, med god miljö och hög tillgänglighet. Samtidigt vill förvaltningen undvika tidiga detaljplaneprocesser för skolor med byggår under andra planeringsperioden för att minska risken för förgäveskostnader eller allt för lång tid mellan att detaljplanen vinner laga kraft och att den nya skolan byggs.

Den sammanlagda årshyran uppgår år 2024 till 2 756 mnkr.

- År 2024–2027 ökar årshyran med 37 mnkr, exklusive indexering.
- År 2024–2034 minskar årshyran med 20 mnkr, exklusive indexering.
- Grundskolans hyreskostnader minskar med 67 mnkr, gymnasiet ökar med 46 mnkr och de administrativa lokalerna är i princip oförändrade jämfört med 2024.

Förvaltningen ser ett behov av att elevantalsframskrivningar förlängs så att den överensstämmer med prognosperioden för hyreskostnaderna, dvs. 10 år framåt. Idag beräknas kostnaderna år 2033–2034 genom extrapolering då det saknas underlag för faktisk planering och kostnadskalkyl.

De senaste årens kraftiga prisutveckling har inneburit stora kostnadsökningar för nämnden, bland annat för lokaler. Inflationen påverkar nämndens hyreskostnader för befintliga hyresavtal och prisökningar inom projekten kan, förutom att leda till en högre hyreskostnad, också leda till att projekt behöver tas om, senareläggas eller avbyts. För att hantera kostnadsökningarna behöver olika projekt prioriteras mot varandra och ständigt vägas mot behovet för att säkerställa att antalet projekt och projektens omfattning är i relation till det förväntade behovet. De projekt som nämnden bedömer nödvändiga att genomföra behöver då finansieras genom en lägre total projektvolym samt minskade kostnader för befintligt bestånd genom avvecklingar.

Utbildningsförvaltningen önskar att staden tar ett samlat grepp kring arbetet med klimatanpassning av skolfastigheter. Bland annat krävs en översyn av finansiering så att klimatåtgärder inte bidrar till att andra viktiga uppdrag och åtgärder inte kan genomföras. I samverkansavtalet mellan staden och SISAB är investeringar avseende ålagda dagvattenåtgärder hyresgästens ansvar.

4.2 Planeringsförutsättningar

Förvaltningen ska tillhandahålla och planera för ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler med god lärmiljö för alla kommunala skolor i staden. Förvaltningens lokalplanering utgår från att skapa trygga och ändamålsenliga fysiska miljöer för elever och personal, samtidigt som hänsyn tas till flexibilitet, yt- och kostnadseffektivitet samt stadens miljömål.

Resurseffektiv planering har sin utgångspunkt i välfyllda skollokaler. Skolornas lokalkostnader finansieras tillsammans med lärarlöner och läromedel från elevschabloner som beslutas av kommunfullmäktige i stadens budget. För att lokalkostnaderna inte ska ta allt för stor del av elevschablonerna är det viktigt att undvika tomma, kostnadsdrivande lokaler och sträva efter hög fyllnadsgrad i skolorna, 90 procent för grundskolor och 95 procent för gymnasieskolor. Hyrornas andel av schablonen har ändrats från 21,7 procent (grundskola) och 21,5 procent (gymnasium) år 2023 till 22,4 respektive 21,1 procent år 2024. Samtidigt är det viktigt att säkerställa ändamålsenliga elevplatser till alla elever, även i framtiden.

Förvaltningens lokalbehov följs årligen upp på områdes- och stadsövergripande nivå och baseras på stadens prognosstyrda planering. Detta innebär att befolkningsprognoser för Stockholms stad och region, respektive Stockholms stads framskrivningar av antal elever för grundskola och gymnasieskola i stadens kommunala skolor har en styrande roll i planeringen. Förutom prognoser påverkas förvaltningens arbete med lokalförsörjningen också av strategiska bedömningar, stadens policyer, ekonomiska förutsättningar samt befintligt lokalbestånd och dess underhållsbehov.

Behovsanalys - Förväntad elevantalsutveckling och platsbehov

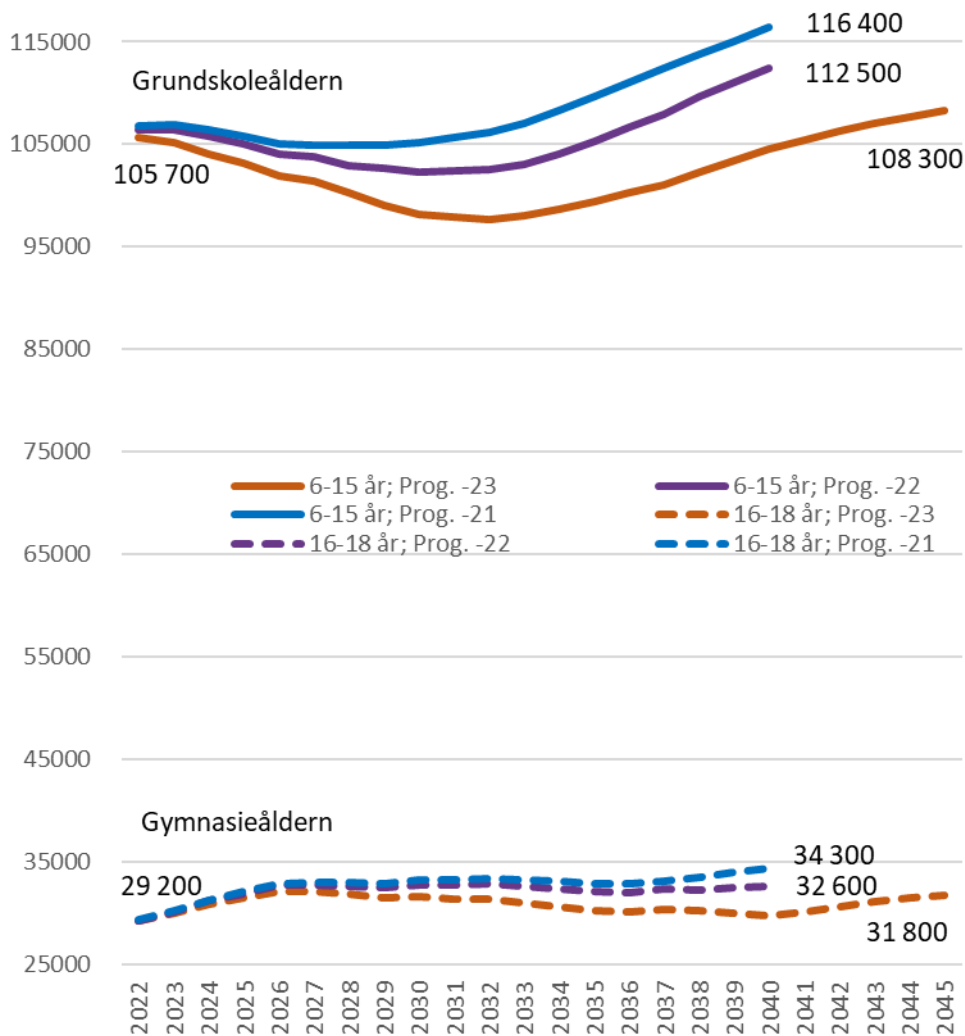
Befolkningsprognos

Skolplanering i Stockholms stad har kommit till en vändpunkt. Efter femton år av kraftig ökning av antal elever, har staden nu passerat sitt hittills högsta elevantal i grundskolorna och ett minskat elevantal förväntas i stadens grundskolor under de kommande tio åren. Att hantera denna förändring är en central fråga för utbildningsnämnden kommande år.

Redan under hösten 2023 minskade elevantalet i grundskolorna med cirka 1100 elever, varav 700 i kommunala skolor, mot föregående år. Minskningen är främst kopplad till minskande antal födda och förändrade flyttmönster. Den förväntade minskningen kom tidigare och

kraftigare än vad prognoser visade bara några år tillbaka. Detta är delvis kopplat till oförutsedda fenomen som pandemin med covid-19, kriget i Ukraina och de relativt höga räntorna som kraftigt har påverkat bostadsbyggnation med förseningar.

Figur 4:1 Antal folkbokförda barn 6–15 (övre) och 16–18 år (nedre) år 2022–2045 enligt stadens befolkningsprognoser 2021, 2022 och 2023. Fram till 2032 förväntas antalet grundskolebarn minska under hela perioden för att vid utgången av år 2032 vara 7 500 färre än år 2023. Antalet unga i gymnasieåldern förväntas att öka med 1 400 under samma tidsperiod.

Stadens prognoser har historiskt signalerat en konstant ökning av antal barn och unga men sedan 2019 har stadens prognoser justerats ned år för år. Befolkningsprognosen från år 2019 antog att 22 600 fler barn i grundskoleåldern och 7 500 fler unga i gymnasieåldern skulle bo i Stockholm år 2040. Enligt befolkningsprognosen från 2023 antas antal barn i grundskoleåldern minska med cirka 7 500 barn fram till år 2032 och vara tillbaka på dagens nivå först år 2042. Antal gymnasieungdomar skulle samtidigt hålla sig på ungefär samma nivå.

Det skiljer sig stort mellan årskullar hur antal barn och unga förväntas utvecklas. Under de kommande tio åren förväntas antalet yngre skolbarn 6–12 år att minska under nästan hela prognosperioden. Barn i högstadieåldrarna 13–15 år förväntas att hålla sig på ungefär samma nivå fram till år 2027 och därefter minska. Antalet ungdomar i åldern 16–18 år har ökat kraftigt de senaste åren och beräknas fortsätta att öka fram till år 2027. Det finns också osäkerhet som gäller för prognoser i allmänhet. Generellt ökar osäkerheten med tiden. Figur 4.1 visar hur utvecklingen för befolkningen 6–15 år och 16–18 år har sett ut i stadens prognoser 2021, 2022 och 2023.

Elevpendling

Elever har rätt att söka till den skola som eleven/vårdnadshavaren önskar. Antagning till kommunala grundskolor sker enligt den relativa närhetsprincipen. Till fristående grundskolorna är ansökning och eventuell köplats avgörande. För gymnasieskolan är meritvärden mest central för antagningen. Detta skapar elevflöden inom staden och över kommungränser. Totalt sett går nästan hälften av grundskoleeleverna i en skola i sitt närområde och 80 procent inom det stadsdelsnämndsområde (SDO) där eleven bor. Elevens val av skola längre bort från hemmet och fristående skola ökar med åldern. För gymnasieskolan går nästan 80 procent av stockholmselever i en gymnasieskola belägen inom Stockholms stad oavsett regi.

Figur 4:2 Stockholmselevers skolplacering i procent relaterat till årskurs och regi per den 15 september 2023 (BER). Andel grundskoleelever som går i skolan i sitt närområde eller SDO höstterminen 2023.

	Totalt		Årskurs, i %		
	Antal	%	F-3	4-6	7-9
Elever folkbokförda i Stockholm	103 700				
Kommunal skola i Stockholm	77 300	75	82	74	66
Fristående skola i Stockholm	23 200	22	17	23	29
Statlig skola i Stockholm	190	0	0	0	0
Skola i annan kommun	3 100	3	2	3	5
Närområde*	50 000	48	56	46	39
Inom SDO	83 800	80	88	80	69
Elever folkbokförda i andra kommuner					
Kommunal skola i Stockholm**	1 600		360	550	860

*Närområde definieras som skolpliktsbevakningsområde för kommunala grundskolor. Respektive fristående grundskola har kopplats till en kommunal grundskolas skolpliktsbevakningsområde som utgör dess närområde.

**500 av eleverna folkbokförda i andra kommuner går i Adolf Fredriks musikklasser

Elevantalsframskrivningar

Figur 4:3 Grundskolans (övre) och gymnasieskolans (undre) elevantal och elevantalsutveckling år 2023–2032 enligt elevantalsframskrivningar.

GRUNDSKOLA

Regi		Stockholms- elever	Elever från andra kommuner	Totalt
Stockholms kommunala skolor	2023	77 100	1 700	78 800
	2032	70 900	1 700	72 600
	Förändring	-6 200	0	-6 200
Andra huvudmän ¹	2023	26 500		
	2032	24 700		
	Förändring	-1 700		
0-områden ²	2032	600		
Totalt	2023	105 400		
	2032	97 900		
	Förändring 2023–2032	-7 500		

GYMNASIESKOLA

Regi		Stockholms elever	Elever från andra kommuner	Totalt
Stockholms kommunala skolor	2023	11 700	6 800	18 500
	2032	12 300	7 100	19 400
	Förändring	600	300	900
Fristående skolor i Stockholm	2023	11 600	13 000	24 600
	2032	12 000	13 400	25 400
	Förändring	400	400	800
Övriga huvudmän i regionen	2023	6 800	36 600	43 300
	2032	7 200	39 000	46 200
	Förändring	500	2 400	2 900
Totalt	2023	30 100	56 300	86 400
	2032	31 500	59 500	91 000
	2045	31 600	57 200	88 800
	Förändring 2023–2032	1 400	3 200	4 600
	Förändring 2032–2045	100	-2 400	-2 300

¹ Andra huvudmän = Fristående skolor, statliga skolor samt kommunala skolor i andra kommuner.

² Med 0-område menas nya stadsdelar som inte finns 2022. Elever i 0-område har inte fördelats mellan stadens kommunala skolor och andra huvudmän.

Källa: Stockholms stads elevantalsframskrivning 2023. Pga avrundning kan det förekomma att totalen inte stämmer.

Stadens elevantalsframskrivningar utgår från befolkningsprognosen, och är framskrivningar utifrån tidigare antagningsmönster och elevpendling. Det innebär att andelarna av

elevunderlaget för grund- och gymnasieskolan som går i stadens kommunala skolor samt närhet mellan hem och skola för grundskolan antas vara densamma som år 2023 under hela planeringsperioden fram till 2032. Elevantalsframskrivningar tar inte hänsyn till skolornas kapacitet eller möjliga ändringar i utbudet, som nya skolor eller skolor som byggs ut eller läggs ned, vilket gör att det även behöver ske en strategisk bedömning utöver framskrivningen.

Det totala elevantalet i grundskolorna förväntas att minska med 7 500 elever varav 5 600 i de kommunala grundskolorna. Elevantalsframskrivningen visar stora skillnader mellan olika delar av staden, regi och årskurs. Att minskningen är större än i de fristående skolorna beror mest på elevernas åldersstruktur. Antalet elever förväntas att minska mest i förskoleklass och årskurs 1–3 medan antalet elever i årskurs 7–9 fortfarande förväntas öka ett par år framåt. På SDO-nivå förväntas elevantalet öka enbart i Skärholmen och i Järva. Den största minskningen förväntas ske i innerstaden.

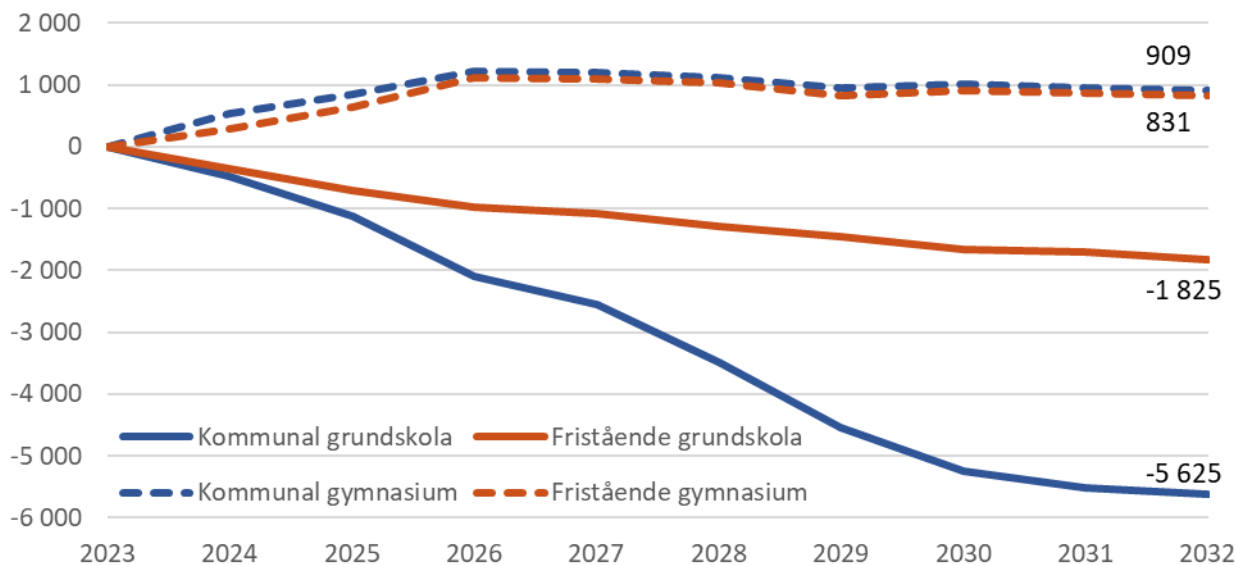
Både kommunala och fristående gymnasieskolor förväntas öka sitt elevantal under de närmaste åren och hålla sig på en stabil nivå därefter. Observera att framskrivning för fristående grundskolor endast innehåller elever folkbokförda i Stockholm medan fristående gymnasieskolor och kommunala grund- och gymnasieskolor innehåller alla förväntade inskrivna elever. Det sammanslagna elevantalet i kommunala grund- och gymnasieskolor förväntas minska med 4 700 fram till 2032.

Fyllnadsgrad

Kostnadseffektiv lokalplanering kräver att befintliga lokalresurser nyttjas fullt ut. Ur ett stadsövergripande perspektiv betyder detta att förvaltningen strävar efter 90 procent fyllnadsgrad för grundskolor och 95 procent fyllnadsgrad för gymnasieskolor.

Målsättningarna avseende fyllnadsgrad baseras på olika förutsättningar. För grundskolans del behöver elevplatser säkerställas nära hemmet samt för fungerande verksamhet när det kommer till klasstorlekar, klassparallellitet och årskursindelning. Den kommunala huvudmannen har utöver det alltid hemkommunens ansvar att kunna ta in elever under pågående termin. Det kan exempelvis vara knutet till nyanlända eller inflyttade elever men även till att hantera oförutsedda förändringar. Under 2023 har stadens kommunala skolor tagit emot nästan 900 nyanlända elever i grundskolan och cirka 200 i gymnasieskolan. Kommunala skolor har även tagit emot elever från fristående skolor som har lagts ned. Det kan dessutom finnas organisatoriska skäl till att en skola vissa år tar in färre elever än vad lokalkapaciteten medger, som planerat underhåll. Detta gör att 100 procent fyllnadsgrad på stadsövergripande nivå är en omöjlig målsättning även om enstaka skolor periodvis kan nå den nivån.

Figur 4:4 Elevantalsframskrivningar 2023–2032 för grund- och gymnasieskolor i Stockholms stad efter regi. Förväntad elevantalsutveckling i 0-områden för grundskolor inkluderar för kommunala skolor.

Fyllnadsgraden varierar mellan skolor och områden. Generellt finns det ett flertal F–6-skolor i staden som tappar sina elever till andra kommunala eller fristående skolor inför årskurs 4 och 6. Detta är speciellt tydligt i ytterstadsområden med många F–6-skolor som i Farsta, Järva, Skärholmen och i delar av Enskede-Årsta-Vantör. Detta drar ned skolornas fyllnadsgrad och klasstorlekar i mellanstadiet. Samtidigt blir elevtappet oftast så litet att skolorna inte kan minska antal klasser. Från F–9-skolor söker elever generellt i mindre omfattning till andra skolor inför årskurs 4 eller 6 och fyllnadsgraden hålls därmed på högre nivå.

I gymnasieskolan finns det i regel fler elever inskrivna i årskurs 1 än i årskurs 2 och 3 vilket påverkar skolornas fyllnadsgrad. I gymnasieskolan är antagning till introduktionsprogram också hemkommunens ansvar. Gymnasieskolan har endast tre årskurser, och till skillnad från grundskolan inget krav på att erbjuda en skola nära hemmet. Därför bedömer förvaltningen att det för gymnasieskolan går att sträva efter en högre fyllnadsgrad än grundskolan.

Ändamålsenliga och kostnadseffektiva skollokaler

Här presenteras förutsättningar, riktlinjer och krav för att både förvalta befintliga skolbyggnader och skapa nya elevplatser.

Placering av skolor och tillgång till mark

Stockholms stad har ett mål att bygga 140 000 bostäder. År 2023 reviderades målet från år 2010–2030 till 2035 till följd av den kraftiga konjunkturedgången och statens förändrade bostadspolitik efter valet 2022. Cirka hälften av de bostäder som ingår i målet är påbörjade. Det stora antalet bostäder kräver att tillhörande infrastruktur och samhällsservice byggs ut. Samverkan inom staden är viktigt. Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) är en

förutsättning för att staden tillsammans ska lyckas avsätta mark för nya skolor som matchar bostadsbyggandet och där skolbyggnationen förenar ändamålsenlighet, kostnadseffektivitet och bidrag till minskad skolsegregation.

Det är stor skillnad mellan stadens höga planberedskap för nya bostäder och befolkningsprognosens bostadsbyggande. Det gör det svårt att tidsätta förväntat platsbehov när det inom projekten oftast finns optimism om hur snabbt bostadsbyggnation kan påbörjas. Det leder till osäkerhet som behöver hanteras genom att reservera mark för framtida skolor utan att det finns grund i prognoser.

Hemkommunsansvaret innebär bland annat att staden behöver reservera mark för skolbyggnation för att i framtiden kunna möta ett ökat behov av nya elevplatser oavsett om skolan kommer att drivas i kommunal eller fristående regi. Förvaltningen ser behov av att kunna reservera mark utan att behöva inleda en detaljplanprocess. Detaljplanprocesser innebär ofta höga kostnader och om de genomförs långt innan byggnationen är tänkt att starta är risken stor att de då behöver göras om inför byggstart då det kan ha uppstått nya behov eller regelverk. Går projekten inte vidare på grund av minskat behov så är kostnaden förgäves. Genom att reservera marken säkerställer kommunen att det finns utrymme att bygga skolor i framtiden om behovet skulle uppstå. Den tidigare startade utredningen under ledning av stadsledningskontoret om bland annat möjlighet att avsätta mark för skolor som behövs längre fram i tiden utan att påbörja detaljplanprocess behöver färdigställas eller att alternativa sätt att hantera markreservationer föreslås.

Skolans organisation

Staden har vid olika tillfällen sedan utredningen Skolplanering för ett växande Stockholm (KS 2011) uttalat att nya grundskolor i den mån det går ska byggas med kapacitet för årskurserna F–9. Behovet av elevplatser och byggnadsmässiga förutsättningar är avgörande för vilka årskurser en skola kan byggas för. Som exempel måste de tomter som erbjuds för nya skolor vara tillräckligt stora för att rymma en fullstor F–9-skola.

Samtidigt är det möjligt att ställa om befintliga skolors årskursindelning för att bättre motsvara områdets behov både i lägre och högre årskurser. I dagsläget pågår det tre utredningar att ställa om befintliga F–6-skolor till F–9-skolor för att bättre motsvara områdets behov.

Skola nära hemmet

Stadens inriktning är att säkerställa elevplatser nära hemmet för grundskoleelever. Nära hemmet innebär för elev i:

- Årskurserna F–3 cirka 2 kilometers gångavstånd till skolan
- Årskurserna 4–6 cirka 3 kilometers gångavstånd till skolan
- Årskurserna 7–9 cirka 4 kilometers gångavstånd till skolan

Generellt har en elev i Stockholm flera skolor inom kilometergränserna. I genomsnitt har en elev i årskurs F–3 fem kommunala grundskolor att välja mellan inom två kilometer från hemmet, mätt efter stadens gång- och cykelnätverk. Variationen mellan olika områden är stor. I centrala delarna av Norra innerstaden och Södermalm kan en elev ha upp till tio skolor inom två km medan i utkanten av staden finns det fåtal områden där eleverna inte har några skolor inom två km. Flest årskurs F-3 elever utan en kommunal skola inom två kilometer finns i Ekhagen norr om Universitet, på Djurgården samt i Stortorp vid sjön Drevviken. När man tittar på planerad bostadsbyggnation inom Stockholms stad är det enbart planerad nybyggnation i Loudden inom Norra Djurgårdsstaden där ett nytt exploateringsområde planeras utan en befintlig kommunal grundskola inom två kilometer.

I genomsnitt har en elev i årskurs 7–9 fem kommunala grundskolor inom fyra kilometer hemifrån. Det finns tre områden i staden, sydöstra Farsta, Mariehäll i Bromma och Vårberg/Skärholmen där unga måste söka till en ny skola inför årskurs 7 och som är beroende av en eller två kommunala högstadieskolor inom fyra kilometer, det vill säga områden där tillgång till kommunala skolor är beroende av ledig kapacitet i en enstaka skola. I tillägg finns det flera områden i ytterförorterna där det finns många F–6-skolor men få skolor som kan ta emot tillkommande elever i årskurs 7 inom fyra kilometer.

Inhyrning

Nästan alla kommunala grund- och gymnasieskolor ligger på stadens mark och hyrs av SISAB och i några fall andra kommunala hyresvärdar. Staden har i budget 2024 satt en tydlig inriktning om att nämnden så långt det går ska hyra lokaler av kommunala hyresvärdar och undvika inhyrning från privata aktörer då dessa ofta både blir dyrare för staden och innebär sämre rådighet.

Nämnden prövar noggrant varje nytt lokalbehov och letar i möjligaste mån efter tillgängliga lokaler hos kommunala hyresvärdar. Befintliga lokaler som hyrs in av privata aktörer ses över när hyrestiden är på väg att löpa ut, både vad gäller fortsatt behov och möjlighet att omlokalisera till en lokal inom det kommunala beståndet.

När nämnden hyr lokaler direkt av privata fastighetsägare uppstår behov av viss fastighetsförvaltarorganisation inom förvaltningen, då nämnden får ett underhållsansvar för lokalerna som är mer långtgående än i de fall då nämnden hyr lokaler av SISAB. Av den anledningen förespråkar förvaltningen att inhyrning av skolor av en privat fastighetsägare sker genom tredjepartsinhyrning vilket innebär att SISAB hyr lokal som förstahandshyresgäst av en fastighetsägare utanför staden, och att SISAB i andra hand hyr ut lokalerna till utbildningsnämnden.

Inom- och utomhusmiljö

För att kunna uppfylla nämndens och stadens krav på skollokaler krävs rätt förutsättningar redan i tidiga skeden. Det gäller såväl de krav som ställts upp för att skapa en

god inom- och utomhusmiljö som de krav som syftar till att möjliggöra kostnadseffektivitet. Det mest effektiva sättet att begränsa climateffekter för nybyggda skolor är också att anvisad mark är ändamålsenlig. Barn har rätt till en god, trygg och hälsosam skolmiljö. För att leva upp till detta behöver skolbyggnaden vara väl utformad och ha en lokalisering som ger en god luft- och ljudmiljö. Skolans miljö ska också erbjuda möjlighet till lek, social utveckling och återhämtning.

Funktions- och lokalprogram

Funktionsprogram för skollokaler är utbildningsnämndens primära beställningsunderlag vid lokalprojekt. Programmet används främst vid projekt som berör grundskolor, men relevanta delar används även i gymnasieprojekt. Funktionsprogrammet används alltid vid nybyggnation men vid om- och tillbyggnation finns ofta begränsningar utifrån projektets förutsättningar, varför programmet kan vara svårt att tillämpa fullt ut. Funktionsprogrammets syfte är att säkerställa att staden bygger goda pedagogiska lokaler för ett långsiktigt bruk och att samtidigt ge förutsättningar för att korta ner planeringstider och beställa rätt från början. Fokus i funktionsprogrammet ligger på aspekter som trygghet, likvärdighet och en variation av rum med stor flexibilitet.

Funktionsprogram för skollokaler revideras årligen i samband med lokalförsörjningsplanen. Revideringen utgår från erfarenheter av byggprojekt, synpunkter från verksamheten och identifierade utvecklingsbehov.

Funktionsprogrammet består av en inledande programbeskrivning, styrande funktionskrav samt råd och stödmaterial som förtydligar och preciserar kraven. Det viktigaste stödmaterialet är det lokalprogram som anger areariktvärden för olika lokaldelar. Under hösten 2023 har förvaltningen arbetat med en revidering av lokalprogrammet utifrån erfarenhet från byggprojekt, en tidigare utvärdering av fyra nybyggda skolor samt studiebesök och jämförelser med andra kommuner.

Revideringen syftar till att omfördela ytor inom den befintliga totalramen för att göra plats för funktioner som tidigare inte tilldelats särskilda ytor. I detta avseende föreslår förvaltningen att särskild yta avsätts för lokaler för särskilda undervisningsgrupper samt uppehållsyta för högstadiel elever, i enlighet med tidigare beslutade revideringar av funktionsprogrammet. Inom arbetet med revideringen har förvaltningen även utrett en tydligare åldersanpassning av de hemvister där eleven tillbringar större delen av sin skoldag och föreslår i årets revidering av funktionsprogram för skollokaler ett antal justeringar avseende detta.

Förvaltningen föreslår vidare att miljö- och hälsoskyddsnämndens rekommendation för konstgräs, platsgjutet gummi och gummigranulat integreras i funktionsprogrammet, samt ett antal mindre justeringar av förtydligande karaktär.

Förslaget till reviderat funktionsprogram redovisas i bilaga 4.3. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner det reviderade funktionsprogrammet för skollokaler.

Stödmaterial i form av bland annat råd och lokalprogram behandlas inte i utbildningsnämnden.

Skolgårdens storlek och lekvärdesriktlinjer

Forskning, myndighetsrekommendationer och förvaltningens egen utvärdering av nybyggda skolgårdar (2022) visar att en tillräckligt stor skolgårdsyta är avgörande för att nå målsättningen om en kvalitativ utemiljö på stadens skolgårdar. På en liten skolgård är det svårt att anlägga de funktioner som behövs för att erbjuda eleverna en tillräckligt stimulerande och rekreativ utemiljö. De största utmaningarna ligger i att skapa en hållbar grönstruktur, tillräckligt stora idrottszoner och andra fartfyllda zoner och samtidigt ge möjlighet till återhämtning. På för små ytor minskar också möjligheten till att hantera klimateffekter med hjälp av åtgärder på skolgården. Den totala ytan påverkar också möjligheten att bygga ut skolan vid ett eventuellt framtida behov. I de fall skolan har en anpassad grundskola krävs det ytterligare ytor för att kunna tillgodose alla elevers behov.

Förvaltningen arbetar vidare med det budgetuppdrag som gavs till utbildningsnämnden 2023 och 2024 om att ta fram lekvärdesriktlinjer för skol- och förskolegårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar, hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. Uppdraget utförs i samverkan med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljöförvaltningen, stadsdelsnämnderna och SISAB. Riktlinjerna förväntas lämnas över till kommunstyrelsen för remittering inför kommande ärende till kommunfullmäktige under hösten 2024.

Gröna skolgårdar

I budget för år 2024 har utbildningsnämnden fått två uppdrag som syftar till att skapa grönare miljöer på skol- och förskolegårdar under mandatperioden. Den ökade ambitionen att investera i grönare skolgårdsmiljöer är i linje med förvaltningens pågående skolgårdsprojekt som under 2022 uppdaterades med särskilt fokus på hälsa och grönska.

Förvaltningen planerar för en vidareutveckling av skolgårdsprojektet där nya erfarenheter och metoder prövas på befintliga skolor för att få ökad kunskap om hur staden kan skapa hållbara gröna skolgårdar. Projektet har även fått ett kunskapsstöd med hjälp av externa aktörer som bidragit till ökade kunskaper om hållbar grönska och fysisk aktivitet i utemiljöer för barn och unga. Förvaltningen planerar för ombyggnation av minst 15 skolgårdar till och med år 2026.

Klimatåtgärder

Stadens klimathandlingsplan (2022–2025) anger bland annat stadens prioriteringar för att hantera effekter av klimatförändringarna. Ett prioriterat delmål är att hantera effekterna av skyfall. Översvämningar på skoltomter kan vara en planteknisk lösning att hantera skyfall i staden men de ökar risken för negativa konsekvenser så som vattenskador på fastigheter, skadade element i utemiljön och försämrad framkomlighet. Effekterna av skyfall förvärras ju mer av markytan som är hårdgjord. Skolans tomt behöver vara utformad så att skyfall kan hanteras inom skolgården. Effekterna kan mildras bland annat genom en tillräcklig andel

genomsläppliga markmaterial, exempelvis genom gröna ytor som även är hälsofrämjande och uppmuntrar till aktivitet för barn och unga.

I stadens klimathandlingsplan ingår även att hantera värmeböljor som är en effekt av klimatförändringarna. Värmeböljor utgör en hälsorisk, särskilt för barn som tillhör en riskgrupp. En åtgärd för att skapa svalka är att anlägga hållbar grönska på skolgårdar, som klarar slitaget från skolverksamheten. Under 2024 ska förvaltningen i samarbete med miljöförvaltningen ta fram ett verktyg där samtliga grundskolor graderas utifrån hur sårbara de är för värmebölja. Detta verktyg är en del i förvaltningens strategi för gröna skolgårdar. Verktöget syftar till att prioritera vilka skolor som är i störst behov av klimatanpassade åtgärder.

Under år 2024 kommer förvaltningen fortsätta det klimatanpassningsarbete som påbörjades inom ramen för projektet Skolgårdar med på fokus grönska och rörelse. Under 2024 planeras sju skolgårdar byggas om med inriktningen att få bort hårdgjord yta till förmån för buskar, träd och markmaterial som inte alstrar värme i lika hög utsträckning. Under 2025 planeras fem skolgårdar byggas om med samma inriktning. Med hjälp av dessa projekt kommer utbildningsförvaltningen och SISAB bättre kunna prognosticera kostnaderna för dessa åtgärder och utvärdera deras effekt, även sett till skolverksamhetens behov.

Det är viktigt att staden tar ett helhetsgrepp kring ekonomin vad gäller att hantera effekter av klimatförändringarna. I samverkansavtalet mellan staden och SISAB är investeringar avseende ålagda dagvattenåtgärder hyresgästens ansvar. Det mest effektiva sättet att begränsa klimateffekter för nybyggda skolor är att anvisad mark är ändamålsenlig. I de fall detta inte är möjligt så ökar kostnaderna i byggprojekten för att begränsa höga temperaturer och översvämningar. I dessa fall behövs en översyn över hur kostnaderna ska fördelas. Det finns även ett behov av att anpassa befintliga skolgårdar för att bättre hantera effekterna av klimatförändringar. Förvaltningen önskar att staden tar ett samlat grepp kring klimatanpassning av skolfastigheter och planerar för en hållbar finansiering så att inte andra uppdrag riskerar att påverkas negativt.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Bedömd hyreskostnadsutveckling ska redovisas tio år framåt, fram till år 2034. Då elevantalsframskrivningen endast sträcker sig till och med år 2032 så grundar sig kostnadsberäkningarna fram till dess på faktisk planering medan kostnadsökningen år 2033 och 2034 endast är en extrapolering. Förvaltningen ser ett behov av att prognosperioden för hyreskostnaderna förkortas så att den överensstämmer med elevantalsframskrivningen och första planeringsperioden alternativt att elevantalsframskrivningen och första planeringsperioden förlängs.

Den sammanlagda årshyran uppgår år 2024 till 2 756 mnkr.

- År 2024–2027 ökar årshyran med 37 mnkr, exklusive indexering.
- År 2024–2034 minskar årshyran med 20 mnkr, exklusive indexering.
- Grundskolans hyreskostnader minskar med 67 mnkr, gymnasiet ökar med 46 mnkr och de administrativa lokalerna är i princip oförändrade år 2034 jämfört med 2024.

Den sammanlagda investeringsutgiften bedöms till 5,7 mdkr under perioden.

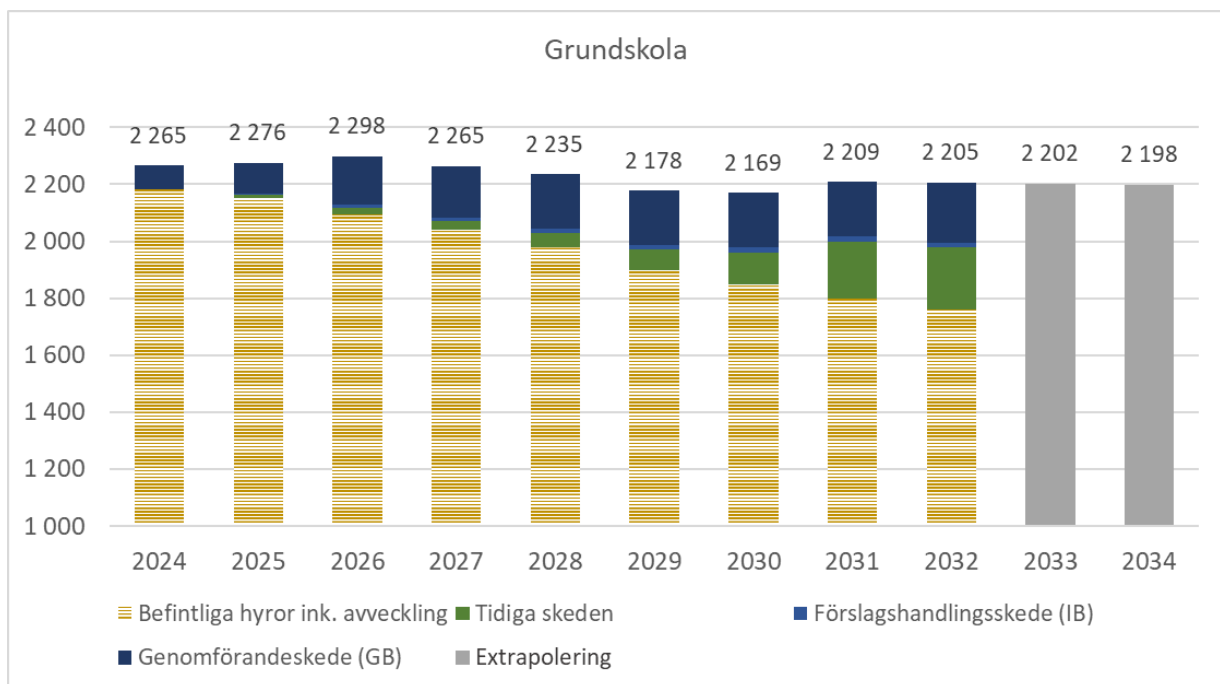
Administrativa lokaler

Kostnaderna för de administrativa lokalerna är i princip oförändrade under första planeringsperioden. För mer information om planeringen se avsnitt 4.5.

Kostnaderna för verksamhetsanknutna administrativa lokaler såsom START Stockholm och Skolslussen återfinns inom kostnadsförändringarna för grundskola och gymnasium.

Grundskola

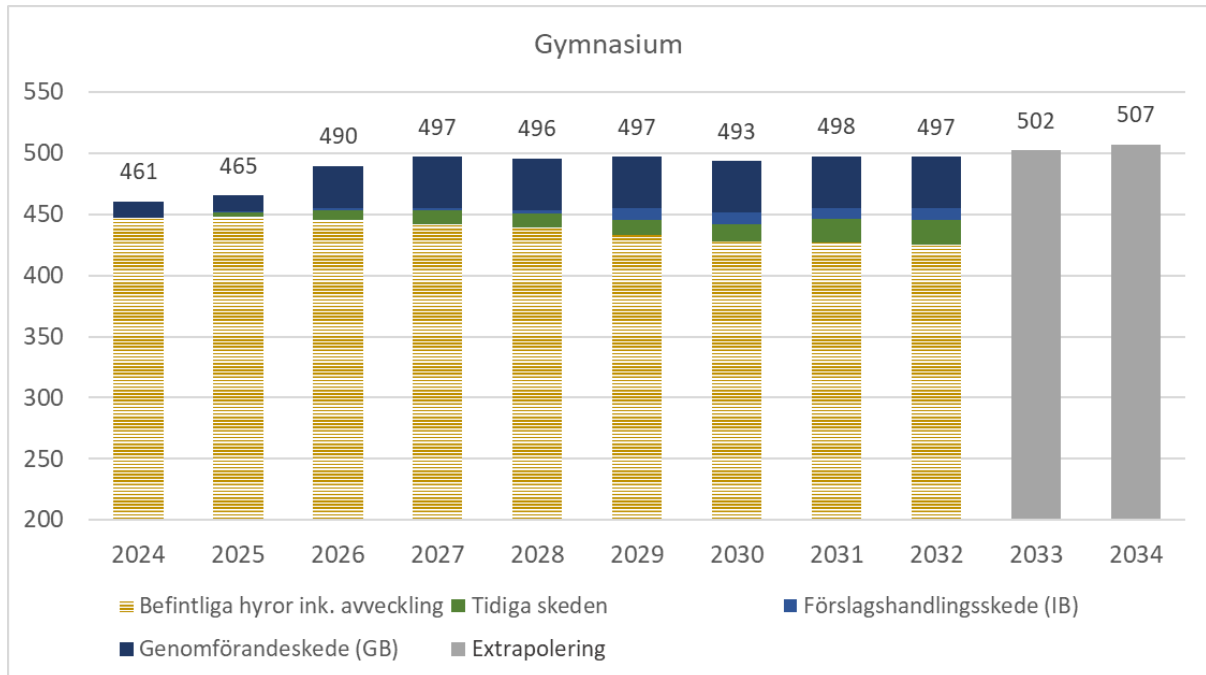
Figur 4:5 hyreskostnadsutveckling inom grundskolan (mnkr) 2024–2032 fördelat per skede.

Hyreskostnaderna inom grundskolan minskar med ca 67 mnkr fram till år 2034. Under första planeringsperioden 2024–2032 planeras tre nya grundskolor till en kostnad om 107 mnkr varav två helt eller delvis ersätter befintlig kapacitet. Det planeras också ett större antal projekt i befintliga skolor för att säkerställa skolornas kvalitet och en ändamålsenlig skolmiljö. Kostnaderna för om- och tillbyggnationsprojekt i befintliga lokaler uppgår till 282 mnkr med motverkas av minskade hyreskostnader vid avveckling 250 mnkr samt avbetalade hyrestillägg för befintliga lokaler 260 mnkr i årskostnad. Planeringen beskrivs närmare i bilaga 4.1.

Gymnasium

Figur 4:6 hyreskostnadsutveckling inom gymnasieskolan (mnkr) 2024–2032 fördelat per skede.

Kostnaderna inom gymnasiet ökar med ca 46 mnkr till och med år 2034 vilket till stor del beror på den nya gymnasieskolan vid Slakthusområdet samt på de nya idrottssalarna Hedvigsbergssalarna som kommer att nyttjas av både grundskola och gymnasium. Två tillfälliga lokaler kommer att avvecklas under perioden. Planeringen beskrivs närmare i bilaga 4.2.

Ekonomiska utmaningar

De senaste årens kraftiga prisutveckling har inneburit stora kostnadsökningar för nämnden, bland annat för lokaler. Inflationen påverkar nämndens hyreskostnader för befintliga hyresavtal och prisökningar inom projekten kan, förutom att leda till en högre hyreskostnad, också leda till att projekt behöver tas om, försenas eller avbrytas. Även höjningen av internräntan har inneburit en kraftig kostnadsökning.

För att hantera kostnadsökningarna så behöver olika projekt prioriteras mot varandra och ständigt vägas mot behovet för att säkerställa att antalet projekt och projektens omfattning är i relation till det förväntade behovet. Förvaltningen arbetar ständigt för att genomföra kostnadseffektiva projekt men ser trots det att ett antal projekt kommer att behöva genomföras under första planeringsperioden som innebär mycket höga kostnader per elevplats. Dessa projekt behöver då finansieras genom en lägre total projektvolym samt minskade kostnader för befintligt bestånd genom avvecklingar.

Ett lägre elevantal minskar också behovet av elevplatser vilket riskerar en sjunkande fyllnadsgrad om inte avvecklingen av elevplatser genomförs i samma takt som elevtalsminskningen. En effektiv lokalplanering är viktig för att begränsa kostnadsutvecklingen på sikt samt bibehålla en hög nyttjandegrad av förvaltningens lokaler. Nämnden riskerar dock, trots en effektiv lokalplanering, att på sikt hamna i en situation där man av strategiska skäl vill behålla skollokaler för framtida användning fastän de inte behövs i dagsläget. Konsekvensen av detta blir då högre hyreskostnader för tomställda lokaler där nämnden inte har några prestationer som kan täcka kostnaden.

4.4 Samverkan

Förvaltningen är beroende av samverkan med andra aktörer – både inom staden och med externa aktörer för att driva befintlig verksamhet. Samverkan med andra förvaltningar är också en viktig del i planeringen av framtidens effektiva lokalanvändning. När en ny skola planeras tittar förvaltningen alltid efter möjligheter till samverkan med andra förvaltnings verksamheter.

För att öka användningen av befintliga skollokaler utanför skoltid har förvaltningen startat upp ett arbete tillsammans med idrotts- och kulturförvaltningen samt SISAB. Rapporten, som planeras vara klar under hösten 2024, kommer att föreslå åtgärder för att fler lokaler ska tillgängliggöras samt hur kultur- och idrottslivets användning av de befintliga lokalerna kan öka. Förvaltningen avser att belysa frågor såsom kostnads- och ansvarsfördelning mellan förvaltningarna, tekniska förutsättningar, tillgänglighetsfrågor, samt tillvägagångssätt för att underlätta den praktiska hanteringen av upplåtelsen av lokaler.

Skolornas ersättning täcker inte lokalhyran, utan endast skolans merkostnader. Avtal tecknas mellan förvaltningarna i de fall utbildningsförvaltningen beställer ombyggnadsåtgärder på uppdrag av annan förvaltning.

Idrottslokaler

Flertal av stadens kommunala och fristående skolor är beroende av idrottsförvaltningens idrottshallar för att kunna bedriva idrottsverksamhet enligt läroplan. Samtidigt är flera av skolornas idrottshallar öppna för föreningslivets idrottsaktiviteter efter skoltid.

Tillgång till idrottslokaler är en viktig dimension vid skolplaneringen. I dagsläget upplever många skolor i staden brist på idrottslokaler. Utbildningsförvaltningen samverkar med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar. Samplanerade idrottshallar, där idrottsförvaltningen är förstahandshyresgäst, ska hyras ut till skolor genom timbokning. Samplaneringen säkerställer skolans tillgång till idrott under skoltid och idrottsförvaltningens hyresintäkter genom att utbildningsförvaltningen betalar timtaxa. Samnyttjandet innebär minskade investeringar för staden. Beslut om samplanering tas i respektive nämnd och i kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott i form av genomförandebeslut. Se figur 4:6 för kommande samplaneringsprojekt.

Utbildningsförvaltningen har även genomfört egna större idrottsprojekt med fullstora idrottshallar. Även i dessa fall eftersträvas samverkan med idrottsförvaltningen, men i dessa projekt bär utbildningsnämnden hela hyreskostnaden. De ekonomiska förutsättningarna för utbildningsförvaltningen att föreslå nämnden att beställa fullstora hallar är därför mycket begränsade.

Både idrottsförvaltningens och utbildningsförvaltningens hallar ska vara tillgängliga för allmänheten utanför skoltid.

Utbildnings- och idrottsförvaltningarnas behov av idrottshallar över tid är en stor utmaning i samplaneringsprojekt. Det finns ett flertal nya skolor med i planeringen där planerat färdigställande skjuts framåt i tiden men där idrottsbehovet inte gör det. Samtidigt tomtens förutsättningar möjliggör inte alltid att skola och idrottshall skulle kunna byggas i olika tider.

Figur 4:7: Utbildningsförvaltningen samverkan med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar

Samplaneringsprojekt	Fastighetsägare	Behov (UTBF)	Status
Enskede-Årsta-Vantör			
Ny F-9-skola och idrottshall inom Årstafältet 1	SISAB	2033	Idrottshall 5 år tidigare
Ny gymnasieskola samt idrottshall i Slakthusområdet	Extern	2026	Idrottshall 2026–2027
Hägersten-Älvsjö			
Tillbyggnation av Nybohovsskolan samt ny idrottshall	SISAB	Efter 2045	IDF: Behov kopplat till Liljeholmshallarnas och Brännkyrkahallens framtid
Två nya skolor och två idrottshallar inom programmet för Älvsjö-Örby	Ej fastlagd	Efter 2038	Samplanering
Hässelby-Vällingby			
Björnbodaskolan - befintliga skollokaler ersätts med en ny skolbyggnad samt idrottshall	SISAB	2033	IdF behov tidigare än skolans färdigställande
Järva			
Ny F-9-skola och idrottshall vid Dalhagens bollplan	SISAB	2041–2045	Idrottshall 5–10 år tidigare
Norra innerstaden			
Ny skola samt sim -och idrottshall i Louden	Ej fastlagd	2041–2045	Samplanering

Ny skola och idrottshall i Frihamnen	Ej fastlagd	Efter 2045	Samplanering
Ny idrottshall Hjorthagen och tillbyggnation av skolan	FSK	2033	Behov finns från utbF för idrott i området
Skarpnäck			
Ny idrottshall, Skarpnäcksskolan har behov.	FSK	2028	Skolans tillbyggnadsprojekt har lagts ned, men skolan har behov av idrottshallen
Hammarbyskola Södras idrottslokaler rivs när ny idrottshall i Nytorps gårde blir färdig	FSK	2028–2030	Idrottshallen tidsplan osäker med hänsyn till detaljplaneprocessen. Byggstart tidigast 2027
Skärholmen			
Lillholmsskolan / Ny skola Vårbergsvägen	FSK	Efter 2045	Idrottshall färdigställs prel. 2027. Kan eventuellt användas för planerad ny skola samt avlasta Lillholmsskolan
Södermalm			
Ny skola och idrottshall inom programmet för Henriksdalshamnen/Nordöstra Sjöstaden	SISAB	Efter 2045	IdF och utbF har idag ett underskott av idrottshallar.

Jämfört med föregående år har planerad samverkan utgått i fyra olika projekt

- Ny skola i kvarter Svedjaren i Hagsätra utgår men idrottshall planeras fortfarande i Hagsätra IP.
- Ny skola i Bromstenstaden utgår men utveckling av idrottsytor i området aktuellt.
- Samplanering kring fullstor idrottshall i Stora Sköndal utgår på grund av idrottsförvaltningens förändrade behov samt ökade kostnader. Skolan planeras i stället byggas med egen idrottssal.
- I Årstafältet planeras skola Årstafältet 2 efter 2045 i nordöstra delen av planområdet. IdF planerar en sim- och idrottshall i Årstafältet-Östberga ca 2030. Samplanering utgår.

Förskola

Det finns ett tjugotal förskolor belägna inom samma fastighetsyta som en kommunal grundskola. Endast två av de förskolorna hyr in sig i själva skolbyggnaden, övriga har sina lokaler helt eller delvis avskilda från skolbyggnaden. Skolan och förskolan kan dock dela vissa funktioner. Många skolor med tillagningskök levererar mat till närliggande förskolor.

Enligt uppdrag från Kommunfullmäktige ska fler för- och grundskolor samplaneras och samplaceras. Detta betyder att för- och grundskolor integreras i samma byggnad med förväntan om att vissa centrala funktioner som kök och matsal ska vara gemensamma. Alla projekt med syfte att samplaceras ligger i tidigt skede, men flera samverkansprojekt har stoppats redan innan de har kommit till detaljplaneskede. Det kan i praktiken vara omöjligt att genomföra dem om inte förutsättningarna ges från början, exempelvis om tomten har för liten yta. Exempel på detta är tomten för grund- och förskola i Riksby.

Dock finns andra former av samverkan med stadsdelsförvaltningarna gällande samnyttjande av skollokaler. För effektivt lokalutnyttjande vid start av ny skola kan förskolan ta plats i skolans lokaler under tiden skolans verksamhet byggs upp. De senaste åren har både Bobergsskolan och Mariehällsskolan samverkat med respektive stadsdelsförvaltning när förskolor initialt hyrde in sig i skolornas lokaler. Samma modell övervägs i ett antal planerade nya skolor. Det innebär färre tomställda lokaler och att stadsdelsförvaltningens etablering av förskola kan skjutas några år framåt.

Kulturskolan

För att utöka samarbetet mellan skolorna och kulturskolan i syfte att tillgängliggöra kulturskoleverksamhet för fler barn och unga samt skapa samordnings- och effektiviseringsvinster är det av största vikt att upprätthålla och vidareutveckla samarbetet mellan utbildningsförvaltningen och kulturförvaltningen. Den antagna samverkansöverenskommelsen gällande skollokaler är en bra utgångspunkt i arbetet. Ett nära samarbete mellan rektorer och kulturskolans enhetschefer samt mellan förvaltningarnas lokal- och kvalitetsenheter är en förutsättning för att hitta passande skolor att samnyttja lokaler i.

Föreningsliv

För att nyttja skollokaler mer effektivt under en större del av dygnet samt veckans alla dagar ska det finnas ändamålsenliga lokaler för till exempel föreningsverksamhet och möten. Detta ska administreras via idrottsförvaltningens bokningssystem. Tillgängliggörande av skollokaler sker genom lokalers utformning och sektionering av larm i samband med utbildningsförvaltningens ordinarie ny-, om- och tillbyggnadsprojekt. Möjligheten att tillgängliggöra skollokaler för föreningslivet är beroende av bland annat angöring, tillgänglighet, passage- och larmsystem för att upplåtelsen ska fungera för både föreningsliv och skolverksamhet.

Förvaltningen har pågående arbete i de befintliga lokaler som idag upplåts till föreningslivet och andra aktörer efter verksamhetstid med syfte att kunna bibehålla uthyrningen utifrån nya brandutrymningskrav som aktualiseras vid uthyrning till funktionsnedsatta. Förvaltningen kommer därför att utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för de befintliga uthyrningarna, samt se över hur kommunikationen med funktionsnedsatta kan förbättras inför en upplåtelse.

Enskilt drivna fritidsklubbar

Fritidsklubbar som har samverkansavtal med skolan och samnyttjar lediga skollokaler efter skoltid, kan bedriva verksamheten utan hyreskostnad. Dock innebär detta ofta en merkostnad

för staden då ytan som samnyttjas med enskilt drivna fritidsklubbar avmomsas eftersom enskilda fritidsklubbar inte är skatteskyldiga för moms och nämndens hyreskostnad därmed ökar. Att ytan avmomsas innebär att stadens hyresvärd inte kan lägga moms på hyran och därmed inte får dra av moms på sina utgifter, vilket ofta innebär att hyresvärderna höjer hyran för att kompensera för den förlorade avdragsrätten. Utöver detta kan staden behöva ersätta hyresvärderna för att denne måste betala tillbaka moms som dragits av för investeringar som gjorts i lokalerna. Innan beslut tas om enskilt drivna fritidsklubbar bör alltså en utvärdering göras av de ekonomiska konsekvenserna. Enskilt drivna fritidsklubbar som väljer att ha egna lokaler inom skolfastigheten ska betala marknadsmässig hyra och om möjligt tecknas avtal direkt med fastighetsägaren.

Vuxenutbildning

Samverkan kring köp av utbildningsplatser sker mellan utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen. Skolorna får i regel betalt av arbetsmarknadsförvaltningen per avklarad poäng när kurserna är slutförda och betygsatta (komvux) eller ersättning per mottagen elev (svenska för invandrare). Stockholms hotell- och restaurangskola, S:t Eriks gymnasium samt Stockholms transport- och fordonstekniska säljer utbildning till arbetsmarknadsförvaltningens vuxenutbildningar. I tillägg bedriver Midsommarkransens gymnasium uppdragsutbildning för stadens anställda.

Stadens omställning till en ökad andel vuxenutbildning i egen regi kräver tillgång till lokaler med bra kommunikationer och geografisk spridning. Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden arbetar därför med att tillgängliggöra skollokaler för vuxenutbildning. I takt med ett sjunkande elevantal i grundskoleåldern bedömer utbildningsförvaltningen att lokaler kommer att kunna friställas till förmån för vuxenutbildning.

Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer att hela Campus Åsö framöver kommer att behövas för vuxenutbildning. Då utbildningsnämnden idag hyr lokaler på Campus Åsö för grund- och gymnasieskola kommer utbildningsförvaltningen utreda fördelningen av lokalerna mellan utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen för att möta båda förvaltningarnas behov.

4.5 Lokalplanering i administrativa lokaler

4.5.1. Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Här presenteras lokalbehov för förvaltningens administrativa lokaler. Under 2023 inleddes ett antal omlokaliseringar av några administrativa lokaler för pedagogisk verksamhet och fackliga funktioner. Arbetet med planerade omflyttningar kommer att fortsätta kommande år. Detta gör att lokalyta och antal lokaler kommer att minska något. Det pågår även arbete att samlokalisera ytterligare av förvaltningens administrativa verksamheter. Förvaltningen kommer även att fortsätta se över erfarenheterna från pandemin ur ett lokalperspektiv.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2024

Förvaltningens lokaler för central administration består idag huvudsakligen av förvaltningskontoret på Hantverkargatan 2F och 3A/B. Därutöver finns ett antal externa inhyrningar av administrativa lokaler för pedagogisk verksamhet, samt lokaler för facklig förtroendeverksamhet. Kostnaderna för verksamhetsanknutna administrativa lokaler bokförs inom grundskola respektive gymnasium, inte som administration. Ur ett planeringsperspektiv är de dock att kategorisera som administrativa lokaler eftersom de i huvudsak är kontorslokaler, inte skollokaler.

4.5.3. Planering av lokaler för år 2025–2032 (första planeringsperioden)

Under Coronapandemin ställde flera av stadens funktioner om till mer distansarbete och digitaliserad verksamhet. Detta har medfört ett minskat behov av fysiska arbetsplatser och lokaler. En översyn av verksamheternas behov har inletts i syfte att minska lokalytor och hyreskostnader. Lokaleffektiviseringar kan handla om ändrade arbetssätt, samlokalisering och/eller omlokalisering av verksamheter för att minska det egna beståndet och hyreskostnaderna. En annan målsättning är att alla administrativa verksamheter på sikt ska hyra lokaler från stadens egna fastighetsbolag.

Fastighetskontoret planerar underhåll av lokalerna på Hantverkargatan 3AB där förvaltningen har lokaler idag. Utbildningsnämnden har fattat beslut om inhyrning av lokaler på Hantverkargatan 2H som ersättning för Hantverkargatan 3AB. Inflyttning planeras till våren 2025. Under 2024 pågår en översyn av arbetssätt i lokalerna på hantverkargatan 2F och de framtida lokalerna på Hantverkargatan 2H. Genom ett mer flexibelt lokalnyttjande skapas möjligheter att inrymma fler delar av central förvaltning på Hantverkargatan. Våren 2024 flyttar Språkcentrum från tre annexlokaler till lokalerna på Hantverkargatan 2F, vilket innebär en effektivisering av lokalytan. Även verksamheten i annexlokalen på Fleminggatan 113 flyttas till Hantverkargatan.

Under 2025–2027 planeras även följande:

- Under 2023 sades en av fackförbundet Sveriges Lärares tre lokaler upp och arbete pågår för att hitta en lokal där alla ryms på samma adress.
- Utbildningsförvaltningens verksamheter START Stockholm och Skolslussen har lämnat lokalerna på Hornsgatan 124. För tillfället är de evakuerade till ersättningslokaler på Hammarby allé 150 respektive Heleneborgsgatan 2. Avsikten är att under 2024 förslå inhyrning av lokalerna som hyrs av stadens bostadsbolag.
- Möjligheten att avveckla privata inhyrningar prövas successivt i takt med att avtal behöver förnyas.

4.5.4. Planering av lokaler för år 2033–2045 (andra planeringsperioden)

För närvarande planeras inga förändringar avseende de administrativa lokalerna under den andra planeringsperioden.

4.6 Lokalplanering i grund- och gymnasieskolan

4.6.1. Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Utbildningsförvaltningen bedömer att i dagsläget används 88 procent av stadens kommunala grundskoleplatser och 91 procent av gymnasieplatser. Under de kommande tio åren skiljer sig planeringsförutsättningarna för grund- och gymnasieskola från varandra. Antalet elever i stadens kommunala grundskolor förväntas minska med 5600 elever fram till 2032 och fyllnadsgraden till 85 procent. I kommunala gymnasieskolorna förväntas antal elever öka med närmare 1000 och fyllnadsgraden hålla sig på samma nivå.

Planerade lokalförändringar gör att kapaciteten i stadens kommunala skolor totalt sett väntas minska med cirka 2400 platser – en kombinerad minskning med 3500 platser i grundskolan och ökning med 1100 platser i gymnasieskolan.

Byggprojekt som ökar skolans kapacitet planeras för cirka 30 skolor. Omfattningen av dessa byggprojekt varierar från tillbyggnation motsvarande enstaka klassrum upp till nybyggnation av fullstora skolor. Samtidigt planeras avveckling av kapacitet på cirka 50 skolor, nästan uteslutande i tidsbegränsade lokaler.

Flera skolor kommer att underhållas under första planeringsperioden utan förändringar i skolornas kapacitet. För att effektivisera evakuering planeras centrala evakueringslösningar användas. Nämnden har även fattat beslut om ytterligare utveckling av flera skolgårdar, bland annat för fler gröna gårdar

Under andra planeringsperioden förväntas antalet barn och unga i grundskoleålder återigen öka till följd av omfattande bostadsbyggande. Behoven av nya grundskolor är direkt knutna till bostadsplaner, vilket gör att tidplan och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterat till planprogrammets genomförandetakt och omfattning. För gymnasieskolan har förvaltningen idag inga planerade lokalförändringar mellan 2033 och 2045.

Utbildningsnämnden har under 2023 i samarbete med Kommunstyrelsen utvecklat behovsanalysen för grundskolans lokalförsörjning i syfte att göra den mer transparent enligt budgetuppdraget. En utvecklad metod har använts i behovsanalysen som ligger till grund för lokalförsörjningsplanen och kommer att användas i alla kommande nämndärenden för byggprojekt. I bilaga 4.1 har metoden och nedanstående struktur använts i syfte att tydliggöra de faktorer som ligger till grund för, och leder fram till, förvaltningens bedömningar och planering för lokalförändringar. Förvaltningen kommer under 2024 arbeta vidare med att implementera en tydlig koppling i den strategiska bedömningen mellan behov i olika geografiska områden och behov i ett stadsövergripande perspektiv. Den utvecklade behovsanalysen kommer kommuniceras och implementeras i syfte att förbättra skolplaneringen så att den blir mer transparent i relation till andra berörda förvaltningar inom staden.

4.6.2. Nuläge 31 januari 2024

Kapacitet

Förvaltningen bedömer att Stockholms stads grund- och gymnasieskolor har en sammanlagd kapacitet om cirka 111 000 elevplatser. De 143 kommunala grundskolorna har en bedömd kapacitet om cirka 90 000 elevplatser och anpassad grundskola cirka 1000 platser. Stockholms stads 26 kommunala gymnasieskolor har cirka 20 000 studieplatser och anpassad gymnasieskola cirka 400 platser.

I grundskolans kapacitet ingår även cirka 700 platser för elever i särskilda undervisningsgrupper samt lokaler som inte används under begränsad tid. De senare finns huvudsakligen i skolor med pågående verksamhetsförändringar, som i nystartade skolor där skolans organisation utökas med en årskurs per år eller i skolor som har minskat sin antagning för att kunna avveckla tidsbegränsade lokaler. Om skolan däremot tillfälligt hyr ut delar av sina lokaler till annan verksamhet, till exempel till en förskola i nystartade skolor i väntan att grundskolan själv växer in i sina lokaler, räknas uttyrd kapacitet inte med under den tiden. Lokaler för mindre undervisningsgrupper är mer ytkrävande och påverkar i viss mån kapaciteten och kostnaden för lokaler.

Till kapaciteten räknas inte heller paviljonger, eller andra tidsbegränsade lokaler, som enbart användas som tillfälliga evakueringslokaler. Samtidigt har skolans ordinarie lokal behållit sin kapacitet under renoveringstiden. Exempel på evakueringspaviljonger är vid Solbergaskolan och vid Nälstaskolan för Vällingbyskolans elever. Som evakueringslokal räknas också Sankt Jacobi.

Fyllnadsgrad

Det går cirka 79 000 elever i Stockholms kommunala grundskolor. Samtidigt går nästan 27 000 elever som är folkbokförda i Stockholm i skola hos andra huvudmän, både i fristående

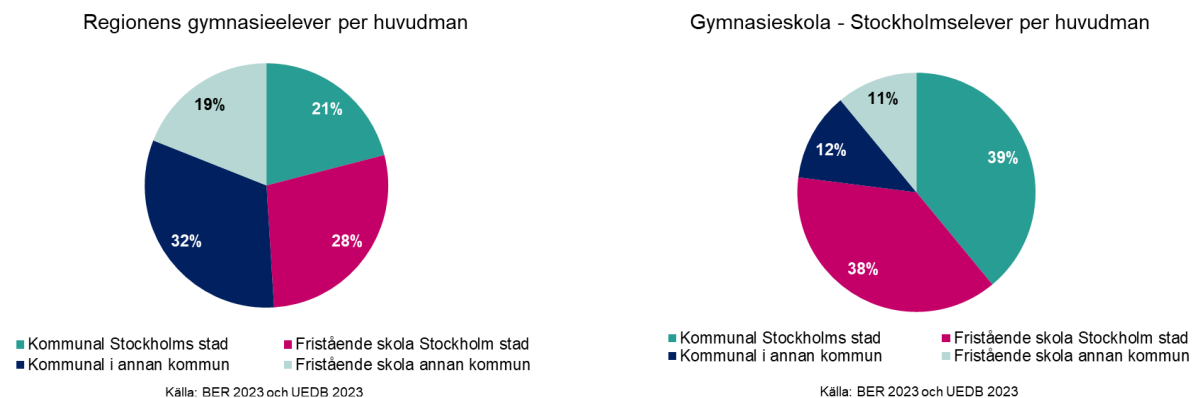
skolor och i kommunala skolor i andra kommuner. Med dagens elevantal använder eleverna 88 procent av skolornas elevplatser. Fyllnadsgraden i stadens kommunala grundskolor har sjunkit från förra årets 90. Minskningen är relaterad till färre elever i förskoleklass samt till kapacitetsökande byggprojekt som färdigställdes inför hösten 2023.

Figur 4:8: Kapacitet och fyllnadsgrad i stadens kommunala grundskolor för läsåret 2023–2024. Extra klass elever avser elevplatser i skolorna som till exempel kan användas för extra pucklar och är därmed inte kopplade till en viss årskurs.

	ÅK F-3	ÅK 4-6	ÅK 7-9	Extra klass elever	Totalt
Kapacitet	36 500	27 800	22 500	2 700	89 500
Fyllnadsgrad	91%	81%	94%		88%

Stockholms stad ingår genom samverkansavtal i den gemensamma gymnasiregionen Storsthlm. Alla behöriga elever i Stockholms läns 26 kommuner samt Håbo söker och blir mottagna på lika villkor. Idag finns nästan 85 000 elever i samverkansområdets 190 gymnasieskolor. Stockholms stad är gymnasiregionens största huvudman med 21 procent av regionens gymnasieelever inskrivna i en av stadens skolor. Tillsammans med stadens fristående skolor går nästan hälften av alla gymnasiregionens elever på en skola i belägen i Stockholm, samtidigt som antalet stockholmselever utgör drygt en tredjedel av det totala elevunderlaget i regionen.

Figur 4:9. Elever i gymnasieskolan. Figuren till vänster visar hur elever folkbokförda inom gymnasiregionen går i skolan, figuren till höger för elever folkbokförda i Stockholm.

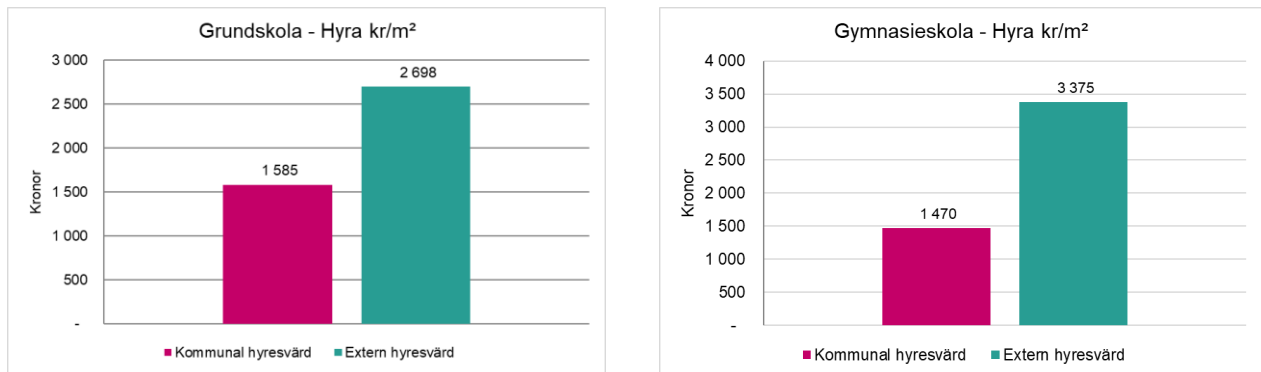
Det finns 11 700 stockholmselever i stadens kommunala gymnasieskolor. Samtidigt går 18 400 elever folkbokförda i Stockholm i skolan hos andra huvudmän, både i fristående skolor samt i kommunala skolor i andra kommuner (figur 4.9).

Höstterminen 2023 var nästan 18 500 elever inskrivna i stadens kommunala gymnasieskolor med en sammanlagd fyllnadsgrad på 91 procent.

Ekonomiskt nuläge

Den sammanlagda årshyran uppgår år 2024 till 2 756 mnkr.

Figur 4:10: Hyra per m² för kommunala grundskolor (vänster) och - gymnasieskolor (höger)

I genomsnitt kostar hyra per kvadratmeter cirka 1 700 kronor både i grund- och gymnasieskolor. Förvaltningen hyr majoriteten av sina lokaler av kommunala hyresvärdar, främst SISAB. Lokalernas skick, geografiska placering och utformning varierar vilket påverkar hyreskostnaden. Lokaler som hyrs av kommunala hyresvärdar har i dagsläget en lägre genomsnittlig hyra per kvadratmeter än de lokaler som hyrs av externa hyresvärdar.

Kostnader för paviljonger är högre än för permanenta lokaler. De paviljonger som förvaltningen hyr av SISAB finns i två kategorier, dels paviljonger som SISAB själva äger där förvaltningen betalar grundschablon (991 kr/kvm år 2024) plus eventuella hyrestillägg, alternativt paviljonger som SISAB hyr in av extern part och då betalar förvaltningen paviljongschablon (412 kr/kvm år 2024) plus SISABs inhyrningskostnad. Majoriteten av paviljongerna ägs av extern hyresvärd. I enlighet med anvisningarna för lokalförsörjningsplanen visas alla paviljonger samt andra lokaler som förvaltningen hyr av SISAB men ägs av extern hyresvärd under kategorin extern hyresvärd i figuren 4.10

För de lokaler som förvaltningen hyr av SISAB så påverkas hyreskostnaden av stadens internränta samt av KPI vilket innebär att kostnaderna steg väldigt kraftigt år 2024 jämfört med året innan. Hyresavtal med externa hyresvärdar kan vara utformade på olika sätt men innehåller ofta en indexuppräknning vilket innebär att även dessa stigit kraftigt i kostnad under det senaste året. Sammanlagt har hyreskostnaderna ökat med närmare 130 mnkr jämfört med 2023 med anledning av inflation och internräntehöjning.

Fristående skolor

Det finns cirka 120 fristående grundskolor inom Stockholms stad med cirka 23 200 stockholms elever. Fristående grundskolor finns i alla stadsdelsnämndsområden. Dessutom går 2400 stockholms elever i en fristående skola i annan kommun och 200 stockholms elever i fristående grundsärskolor. Det varierar stort hur de fristående skolorna tar

in elever. De flesta fristående skolor som har fler sökande än skolan kan ta in har ett eget kösystem. Många använder också syskonförtur.

Det finns cirka 70 fristående gymnasieskolor i Stockholms stad med cirka 24 600 elever varav 11 600 bor i Stockholm. Fristående gymnasieskolor är i hög grad koncentrerade till innerstaden eller Liljeholmen, som tillsammans rymmer nästan 90 procent av eleverna i fristående gymnasieskola.

Förvaltningen har uppmärksammat att många fristående skolor bedriver verksamhet i lokaler med tidsbegränsade bygglov. Detta har medfört att skolor kan byta sina lokaler. Det finns skolor som har flyttat ut till exempel från innerstaden till ytterförort eller till angränsande kommuner. Ett antal fristående gymnasieskolor har också samlats till campusområden.

Lokaler med tidsbegränsade bygglov

För att hantera den snabba befolkningsökningen under de senaste tio åren, hyrdes många tidsbegränsade lokaler in för att säkerställa elevplatser i grundskolan. I dagsläget finns nästan 10 000 av stadens kommunala elevplatser i lokaler med tidsbegränsade bygglov.

Tidsbegränsade lokaler behöver avvecklas när bygglovet löper ut. För att erhålla ett tidsbegränsat bygglov måste det påvisas att behovet är tillfälligt, exempelvis på grund av evakueringsbehov, en tillfällig elevantalsökning eller att en permanent lösning kommer att ersätta det tidsbegränsade bygglovet.

Tidsbegränsade bygglov har fungerat som viktig ventil i ett Stockholm med kraftigt ökande elevantal. Nu när elevantalet förväntas att minska, kommer förvaltningen kunna avveckla flera tidsbegränsade lokaler helt utan att ersätta dem med tidigare planerade kapacitetsökningar. Tidsbegränsade lokaler kommer även att kunna avvecklas tidigare än planerat. I de fall där det finns behov av att säkerställa skolverksamhet i nya tidsbegränsade lokaler ska möjligheten att nyttja lokaler inom stadens befintliga lokalbestånd undersökas som första alternativ. Inhyrningar från stadsexterna hyresvärdar ska undvikas.

4.6.3. Planering av lokaler för år 2025–2032 (första planeringsperioden)

Lokalbehov och planering av lokaler under första planeringsperiod per stadsdelsförvaltningsområde för grundskolans finns i bilaga 4.1 och för gymnasieskolan i bilaga 4.2.

Grundskola

Elevantalet i stadens grundskolor minskar. Det betyder att även antalet elevplatser i grundskolorna behöver minskas, speciellt i relation till förvaltningens mål om 90 procents fyllnadsgrad i kommunala grundskolor. Samtidigt behöver förvaltningen säkerställa rätt antal elevplatser, på rätt plats och i rätt årskurser. Detta gör att det totala behovet av elevplatser är en sammanvägning av elevantalsframskrivning och strategiska bedömningar:

- Enligt elevantalframskrivningen förväntas antalet elever i stadens kommunala grundskolor och 0-områden¹ minska med 5 600 fram till 2032.
- Enbart på Södermalm förväntas antal elever minska med 2100. Samtidigt förväntas elevantalet öka i Skärholmen, Järva och i Enskede-Årsta-Vantör. Denna kombination av vikande elevkullar speciellt i innerstaden och omfattande bostadsbyggnation i några exploateringsområden leder till en situation där befintliga skolor inte kan ta emot alla tillkommande elever inom stadens tolkning av en skola nära hemmet.
- För att staden ska kunna erbjuda en skola nära hemmet inom 2, 3 eller 4 kilometer finns det behov av att öka kapacitet i vissa områden eller ersätta vissa tidsbegränsade lokaler med permanenta lokaler innan bygglovet löper ut.
- Det finns brist av elevplatser anpassade för årskurs 7–9 i många delar av staden.
- Under året har det skett stora förändringar i planerade större nybyggnationsområdets bostadsmängd och tidsplan. Förväntat skolbehov i dessa områden bedöms separat enligt senaste information, inte alltid i linje med elevantalsframskrivningen.
- Det finns behov av att utöka antalet platser inom anpassad grundskola.
- Flera av stadens grundskolor behöver underhållas under de kommande tio åren.

Om förvaltningen ska kunna nå 90 procents fyllnadsgrad i kommunala grundskolor år 2032, behöver den totala kapaciteten av elevplatser minska med 8 100 platser, till 81 300 platser. Med anledning av att antalet skolelever i Stockholms stad förväntas öka igen under andra planeringsperioden, och därmed även öka behovet av antal elevplatser, bedöms en permanent minskningen av 8 100 elevplatser fram till 2032 vara för stor. Med anledning av detta bedöms en tillfälligt lägre fyllnadsgrad i befintligt permanent lokalbestånd vara acceptabel. Samtidigt som det är nödvändigt att sträva efter att minska kapaciteten ytterligare under tiden, bland annat genom ökad samutnyttjande av permanenta lokaler med andra förvaltningar.

Förvaltningen planerar år 2024–2032 att minska lokalkapaciteten till 86 000 elevplatser, 3 500 elevplatser mindre än idag. Detta är en nedjustering av cirka 5 800 platser mot förra årets lokalförsörjningsplan där kapaciteten planerades att ökas med 2 300 platser. Minskningen i lokalkapacitet betyder att majoriteten av nuvarande tidsbegränsade lokaler kommer att avvecklas. Några tidsbegränsade lokaler kommer att ersättas i byggprojekt, men inte alls i samma omfattning som förvaltningen tidigare har planerat för. Det finns ytterligare behov av att hantera vikande elevkullar, speciellt i innerstaden där det endast finns ett fåtal tidsbegränsade lokaler, för att säkerställa ett effektivt lokalutnyttjande.

En elev som har blivit placerad vid en viss kommunal skola har, som huvudregel, rätt att gå kvar i den skolan. Eventuella organisatoriska förändringar på skolan kan därför behöva planeras och genomföras med mycket god framförhållning för att avveckling av lokaler ska vara möjlig. Den organisatoriska planeringen och lokalplaneringen behöver därför alltid ske

---

¹ Med 0-område menas nya stadsdelar som inte finns 2022. Elever i 0-område har inte fördelats mellan stadens kommunala skolor och andra huvudmän

simultant för att säkerställa att avvecklingen av lokaler sker i rätt omfattning och på rätt plats i staden.

Förvaltningen bedömer att i de fall avveckling av lokaler med tidsbegränsade bygglov inte räcker till, ska lokaler som hyrs av privata hyresvärdar samt skollokaler som kan behållas inom stadens bestånd genom att användas för annan kommunal verksamhet så som vuxenutbildning eller förskola prioriteras för tillfällig eller permanent avveckling. Förvaltningen planerar i årets lokalförsörjningsplan inte att avveckla hela skolor i permanenta lokaler då det skulle bli väldigt svårt och dyrt att nyanskaffa denna kapacitet när behoven ökar igen. Det kommer därför finnas ledig kapacitet i några av stadens skolor under planeringsperioden, speciellt i områden där det inte planeras någon nybyggnation av bostäder i skolans närområde.

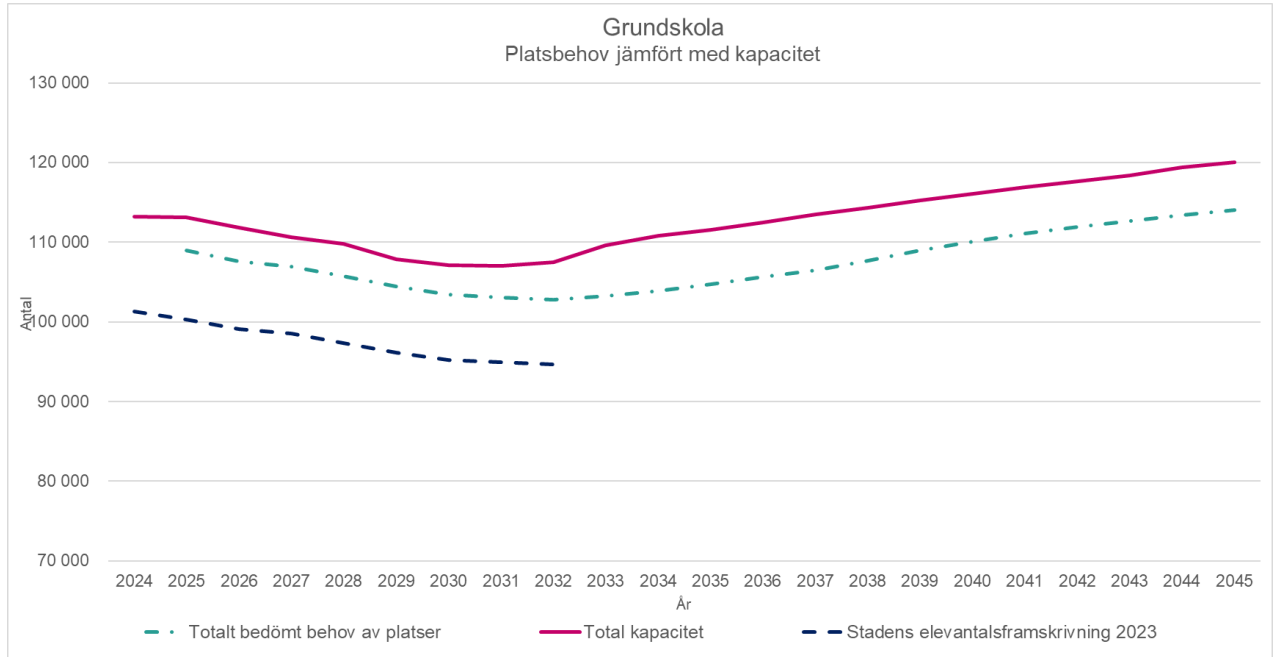
Utöver förändringar i den totala kapaciteten finns det områden i staden där antalet elevplatser motsvarar behovet, men där det finns behov att se över möjligheter att ändra skolornas årkursindelning eller ställa om till annan typ av verksamhet för att bättre motsvara områdets behov de kommande åren, till exempel från F-6 till F-9, till följd av förändringar i befolkningsprognos och elevtalsframskrivning.

Samtidigt planerar förvaltningen att genomföra några väl prioriterade kapacitetsökande skolbyggnationsprojekt som alla är i linje med behovet att säkerställa att alla barn i Stockholm har lika rätt till ändamålsenliga skollokaler och en elevplats nära hemmet. Förändringar i elevantalet kan dock innebära förändringar i elevpendling, som gör att behovet av elevplatser i grundskolan kommer att vara större eller mindre i olika delar av staden. Förvaltningen följer utvecklingen noggrant och omprioriterar planerade projekt i staden vid behov för att kunna möta behovet av elevplatser på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt.

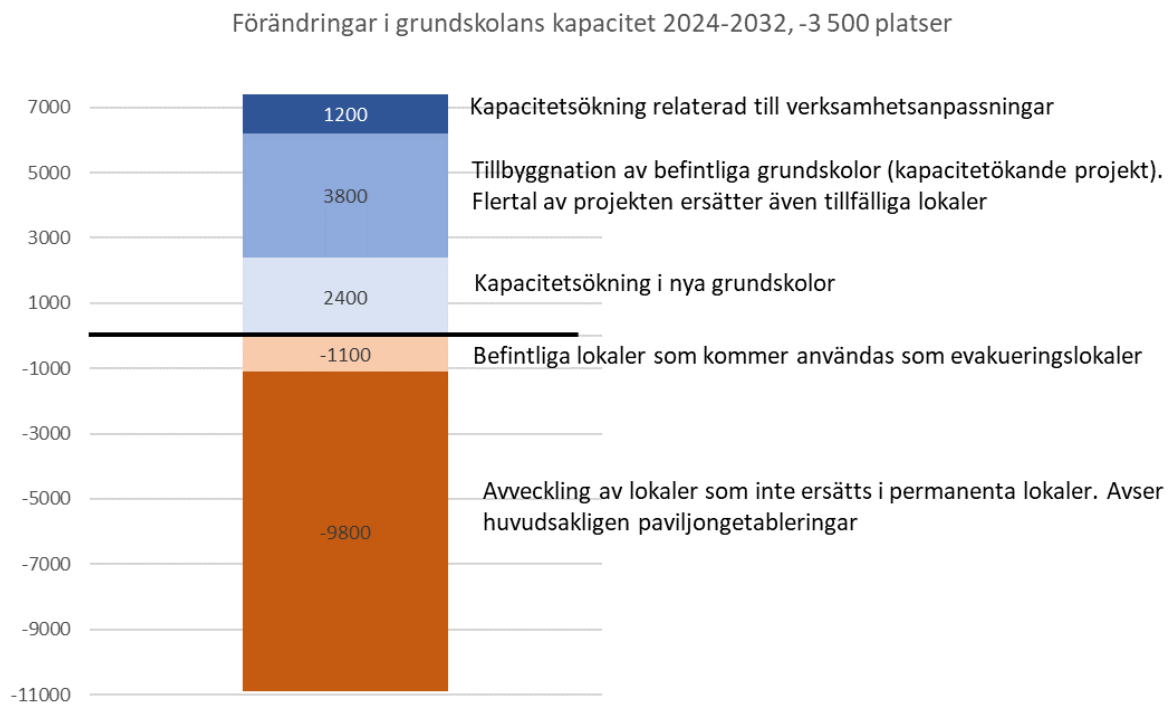
Trots förändringarna i årets lokalförsörjningsplan med en stor planerad minskning av antal elevplatser under den första planeringsperioden förväntas fyllnadsgraden i stadens kommunala skolor att minska från dagens 88 till 85 procent fram till 2032. Detta betyder att det är troligt att alla kapacitetsökande projekt som redovisas i lokalförsörjningsplanen inte kommer att erhålla genomförandebeslut eller färdigställas inom planeringsperioden.

Kapacitetsförändringar (ökningar och minskningar) planeras i nästan hälften av stadens grundskolor. Totalt sett finns det planer för 7 400 tillkommande elevplatser. Samtidigt planeras avveckling eller tomställning av 10 900 platser. Typ av lokalförändringar beskrivs i figur 4.12 och större planerade projekt i figur 4.13. Alla byggprojekt, också ej kapacitetsförändrande, i de kommunala grundskolorna redovisas per stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1. Det bör uppmärksammas att redovisning av planering i denna lokalförsörjningsplan är en planeringsinriktning. Varje enskilt projekt beslutas separat genom inriktnings- och genomförandebeslut.

Figur 4:11: Grundskolans platsbehov (grön linje) jämfört med kapacitet (röd linje). Totalt bedömt behov av platser motsvarar platsbehov med 90 procents fyllnadsgrad i kommunala grundskolor fram till 2032. För 2033–2045 utgår behovet som motsvarande procentandel av befolkningsprognosen som elevtalsframskrivningen (blå linje) gör i dagsläget

Figur 4:12: Planerade projekt 2024–2032 i grundskolan.

Figur 4.13: Större planerade projekt 2024–2032 för grundskolan

Skolans/projekt namn	Syfte	Netto kapacitetsförändring	färdigställande år
Adolfsbergsskolan	Ny F–6/9skola i Mariehäll, Bromma med 600–900 platser. Ersätter tidsbegränsade lokaler (648 platser). Inhyring	-48/252	2030
Vid Betty Petterssons gymnasieskola	Tidigare gymnasielokaler i Enskede som görs om till ett nytt gymnasium och årskurs 7–9 skola (540 platser). Årskurs 7–9 ersätter tidsbegränsade lokaler	Inga för årskurs 7–9	2023–2026
Björnbodaskolan	Ersätta skolans nedstängda lokaler snarast	ca 300	2025
Blommensbergsskolan	Ny tidsbegränsad lokal på skolgården (256 platser) som ersätter Ekensbergsskolans befintliga lokaler	0	2025
Bäckahagens skola	Tillbyggnation för att utöka årskurs 7–9 kapacitet samt anpassad grundskola i södra Enskede-Årsta-Vantör	230	2027
Ekensbergsskolan	Nya Ekensbergsskolan, utredning för inriktningsbeslut våren 2025	-	-
Ekens skola / Lugnets skola	Ställa om Lugnets skola till F–9 och avveckla Ekens skola med tidsbegränsade lokaler	-450	2027–2032
Hästhagsskolan	Tillbyggnation till F–9 i Farsta (840 platser). Kvickentorpsskolans verksamhet flyttas hit	247	2024
Kista äng	Ny F–9 skola i Kista.	900	2032–2035
Lillholmsskolan	Tillbyggnad för att ersätta tidsbegränsade lokaler samt anpassad grundskola	40	2025
Nya Elementar	Kapacitetsöka samt ersätta tidsbegränsade lokaler	78	2032
Skanskvarnsskolan	Tillbyggnation för att utöka med årskurs 7–9 (Årsta) samt anpassad grundskola	385	2024
Slättgårdsskolan	Ombyggnation efter brand i Skärholmen	40	2026
Nya Sandåkraskolan i Stora Sköndal	Ny F–9 skola i Farsta. Ersätter Sandåkraskolans tidsbegränsade lokaler samt kapacitetsökning årskurs 7–9.	358	2031
Vasa Real	Tillbyggnation med 430 elevplatser (Norra innerstaden). Roslagstullsskolans verksamhet flyttas hit	130	2024

Vårbergsskolan	Används idag som evakueringslokal. Tas i bruk som egen enhet när Slättgårdsskolan & Söderholmsskolan färdigställs	250	2029
Vällingbyskolan	Tillbyggnation för att ersätta tidsbegränsade lokaler samt utöka årskurs 7–9 kapacitet i Vällingby	200	2028
Avvecklingsprojekt, innerstaden	Se över vilka lokaler på Norrmalm och Södermalm kan avvecklas för att säkerställa ett effektivt lokalutnyttjande	-2000	2026–2032

Gymnasieskola

Fram till 2032 förväntas 4 600 fler gymnasieelever finnas i samverkansområdet. Enligt Stockholms stads elevantalframskrivning förväntas 1 700 fler gymnasieelever gå på en skola i Stockholm varav 900 elever i egen regi. Vilka kapacitetsförändringar denna ökning kräver är en avvägning utifrån flera faktorer:

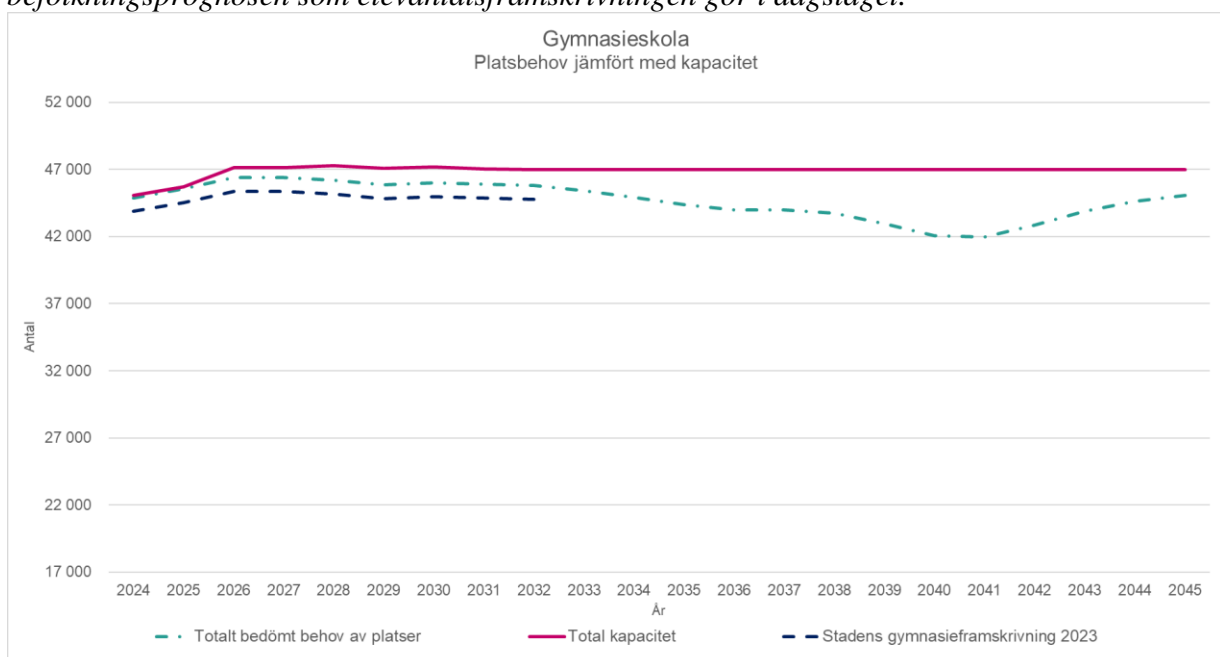
- Elevantalsframskrivningen utgår från att dagens andelsfördelning mellan regi och kommun bibehålls under hela prognosperioden. Hänsyn behöver tas till framtida kapacitetsförändringar eller förändringar i programutbud som kan påverka hur fördelningen faller ut. Till exempel när en ny gymnasieskola startar och ett stort antal nya platser tillförs, kan detta leda till att andelsfördelningen ändras.
- Enligt stadens mål ska större andel stockholmselever ha möjlighet att gå i stadens kommunala gymnasieskolor.
- Förvaltningen strävar efter 95 procents fyllnadsgrad för kommunala gymnasieskolor mot dagens 91 procent. Dagens lägre fyllnadsgrad är delvis kopplat till ombyggnation i nystartade Betty Petterssons gymnasium där förvaltningen på grund av pågående byggprojekt inte kan använda alla platser. Antal sökbara elevplatser utökas årligen fram till 2026.
- Fristående gymnasieskolor förväntas öka i takt med elevantalsframskrivningen, det vill säga 800 nya elevplatser fram till 2032. Med en svagare befolkningstillväxt tillsammans med rådande samhällsekonomiska förutsättningar finns en risk att investeringsviljan hos fristående aktörer försvagas. Då kan det krävas fler platser i egen regi om stockholmselever ska ges möjlighet till en skola inom staden.
- Under de senaste åren har relativt stor ökning av nya elevplatser skett i Stockholms kranskommuner i fristående regi. Många av dessa platser är även attraktiva för stockholmselever.
- Behoven av kapacitetsökning är inte lika stora i regionens övriga kommuner. Elevframskrivningen visar att det behövs plats för drygt 2 900 fler gymnasieelever i övriga länet fram till 2032. Detta är en relativt liten elevvolym som ska hanteras av 26 kommuner.
- Ändringar i skollagen där huvudmän ska väga in arbetsmarknadens behov vid dimensionering av programutbud kan också påverka lokalbehovet och planeringen

av lokaler. Många yrkesprogram har större lokalbehov än högskoleförberedande program.

Förvaltningen planerar år 2024–2032 att öka lokalkapaciteten till 21 400 elevplatser, 1 100 elevplatser fler än idag. Det betyder att med dagens andelsfördelning förväntas fyllnadsgraden i stadens kommunala gymnasieskolor att öka under de närmaste åren för att sedan minska igen och landa på dagens nivå 91 procent år 2032.

Om förvaltningen ska kunna nå 95 procents fyllnadsgrad i kommunala gymnasieskolor år 2032, skulle det räcka att utöka kapaciteten med 300 platser med antagandet att alla befintliga platser kan användas, och att andel stockholmselever i Stockholms kommunala gymnasieskolor kvarstår. Om man däremot ska möjliggöra stadens mål att större andel stockholmselever har möjlighet att gå i stadens kommunala gymnasieskolor, ska fler gymnasieplatser i egen regi tillskapas. En utökning av andelen med en procentenhet motsvarar ytterligare 300 platser.

Figur 4.14: Gymnasieskolans platsbehov jämfört med kapacitet. Totalt bedömt behov av platser motsvarar platsbehov med 95 procents fyllnadsgrad i kommunala grundskolor fram till 2032. För 2033–2045 utgår behovet som motsvarande procentandel av befolkningsprognosen som elevantalsframskrivningen gör i dagsläget.

Dimensioneringen av gymnasieskolan utifrån arbetsmarknadens behov samt uppdraget att starta ett yrkesprogram på en skola som domineras av högskoleförberedande program kan kräva anpassningar av befintliga skollokaler. Generellt är yrkesutbildningar mer lokalresurskrävande varför tillskapandet av fler elevplatser inom yrkesprogrammen kan få

konsekvensen att den totala kapaciteten i egen regi minskar eller att lokalbeståndet behöver utökas.

Ska förvaltningen ha rådighet att både tillskapa fler platser inom yrkesprogram och möjliggöra för att en större andel stockholmselever ska gå i stadens gymnasieskolor, krävs en överkapacitet i det egna lokalbeståndet. Kapacitetsöverskottet som planerade lokalförändringar medför bedöms vara nödvändigt för att skapa förutsättningar att lyckas med dessa mål.

Fram till år 2032 planerar förvaltningen för cirka 1 300 nya gymnasieplatser genom ny- och ombyggnation. Samtidigt ska all tillfällig kapacitet inom gymnasieskolan, på drygt 300 platser, avvecklas.

Figur 4.15: Större planerade projekt 2024–2032 för gymnasieskolan

Skolans/projekt namn	Syfte	Netto kapacitetsförändring	färdigställande år
Betty Petterssons gymnasieskola	Tidigare gymnasielokaler i Enskede som görs om till ett nytt gymnasium med 600 platser och årskurs 7–9 skola. 400 av platserna redan färdigställda	200	2026
Midsommarkransens gymnasium	Kapacitetsökning och lokalanpassningar	200	2025
Slakthusområdet	Ny gymnasieskola i Enskede-Årsta. Inhyrning	800	2026
Thorildsplans gymnasium	Tillbyggnation av 200 platser samt avveckling av paviljong, -200	0	2028

Totalt utökas kapaciteten i egen regi med cirka 1 100 platser under den första planeringsperioden. Det är cirka 200 platser fler än det prognostiserade behovet i egen regi. Planerad ny kapacitet i kombination med befintlig överkapacitet i staden medför ett förväntat överskott på cirka 700 elevplatser vid prognosperiodens slut. Det är dock angeläget att lokaler med låg fyllnadsgrad kan användas för andra behov inom förvaltningen eller inom staden.

Evakueringar av stadens grund- och gymnasieskolor

Det finns stort underhållsbehov i stadens skolor samt ett flertal planerade ombyggnationsprojekt. Detta gör att det alltid finns behov av evakueringslokaler. Historiskt sett har evakueringar oftast hanterats med tidsbegränsade paviljonglösningar inom, eller i anslutning till, skolans fastighet. Att ställa upp en paviljong för evakuering vid ett underhållsprojekt är en dyr lösning. I takt med ett prognostiserat minskat elevantal i grundskolan ser förvaltningen möjligheter i att kunna tomställa lokaler inom det befintliga skollokalbeståndet för att använda dessa för kommande evakueringar. För att förvaltningen

inte ska riskera att stå med tomma lokaler som planeras att användas för evakueringar krävs ett tätt samarbete med fastighetsägare kring omfattning, tidplan och prioriteringsordning av planerade underhållsprojekt.

I västerort tog förvaltningen över Sankt Jacobi som under 2023 har renoverats och används nu som evakueringslokal till Grimstaskolan. Därefter kommer Blackebergsskolan, Abrahamsbergsskolan, Hässelbygårdsskolan, Nya Elementar och Björnbodaskolan evakueras dit under om- och tillbyggnadsprojekt fram till 2033. I söderort kommer Kvickentorpsskolans elever flyttas till om- och tillbyggda Hästhagsskolan inför höstterminen 2024. Därefter planeras Kvickentorpsskolan användas som evakueringslokal för omkringliggande skolors planerade underhållsarbeten fram till utökad elevkapacitet behövs i området till följd av planerad bostadsbyggnation. Vårbergsskolan används för evakuering av Slättgårdsskolans årskurs 5–9 och från och med vårterminen 2025 för Söderholmsskolan. Även delar av Kärrtorps gymnasium samt delar av nya gymnasieskolan i Slakthusområdet kan användas för evakueringar. Förvaltningen ser även över möjligheter att frigöra lokaler i innerstaden för evakuering av närliggande skolor som är i behov av evakueringslokaler under planerade underhållsprojekt.

Fristående skolor

Förvaltningen utgår i sin planering av skollokaler ifrån att elevantalet i fristående grund- och gymnasieskolor följer utvecklingen enligt elevantalsframskrivningar. När en fristående skola vill utöka elevantalet i en befintlig skola eller en fristående aktör vill ansöka om godkännande som huvudman för en ny skola behöver aktören söka tillstånd från Skolinspektionen. Stockholms stad är endast en remissinstans inför godkännande av en fristående skola eller utökning. Därför behöver inte en enskild aktör vända sig till förvaltningen förrän efter ett eventuellt godkännande från Skolinspektionen. Detta betyder att förvaltningen får kännedom om att en ny fristående skola ska starta eller en befintlig skola ska utöka med ytterligare utbildningar (t.ex. årskurs inom grundskolan eller nationellt program eller inriktning inom gymnasieskolan) cirka ett år innan planerad start. En enskild huvudman behöver också hålla samråd om en beviljad verksamheten med den kommun där utbildningen ska bedrivas. Ett sådant samråd sker vanligtvis några månader innan utbildningsstart. Vid flytt av en skolenhet inom kommunen finns dock ingen skyldighet att vare sig ansöka om nytt tillstånd från Skolinspektionen eller att genomföra ett samråd med staden.

Ansökningar om att starta nya utbildningar har minskat de senaste åren. Samtidigt har elevantalsframskrivningar skrivits ned, kostnaderna ökat generellt och det har blivit svårare att hitta passande lokaler inom staden när möjligheter för tidsbegränsade inhyrningar har blivit svårare. Även nya lagkrav påverkar. För gymnasieskolor träder den nya skollagen om dimensionering av gymnasial utbildning i kraft hösten 2025. Det innebär att nya utbildningar inom gymnasieskolan godkänns om de bedöms fylla arbetsmarknadens behov. Det finns även pågående utredningar om hur kraven på ägare och huvudmän för fristående skolor kan skärpas samt se över finansieringsmodeller.

I förvaltningens uppdrag ingår att säkerställa en skola nära hemmet även på sikt. Vid nybyggnation sker det genom att SISAB får en markanvisning och förvaltningen kan beställa en skola. Om en fristående skola bygger grundskola, kan förvaltningen inte säkerställa att skolbehovet blir omhändertaget lokalt eftersom friskolor själva råder över sitt intag och kan välja vilka elever de tar in. Planering för att säkerställa mark för nya skolor inom ramen för SAMS ser till stadens totala skolbehov, oavsett huvudman.

Nedan redovisas beviljade och nu föreliggande ansökningar om tillstånd för fristående skola som remitterats till staden. I dagsläget är det oklart vilka av de nu remitterade ansökningarna som kommer att godkännas. Det kan även tillkomma ytterligare ansökningar.

Fristående grundskolor

- Under 2023 har en enskild huvudman fått godkännande att utöka sin skola för att inkludera F-3 (tidigare 4–9). Skolan har dock inte fått ett permanent bygglov för skolverksamhet i fastigheten, och kommer börja avveckla sin verksamhet med start juni 2024.
- Fram till 13 mars 2024 har Utbildningsförvaltningen fått tre ansökningar om att starta ny grundskola på remiss från Skolinspektionen.

Fristående gymnasieskolor

- Under 2023 har två huvudmän fått tillstånd om nyetableringar av gymnasieskolor med totalt 8 program. Fem huvudmän har fått tillstånd att göra utökningar inom befintliga gymnasieskolor med ytterligare utbildningar.
- Fram till 13 mars 2024 har Utbildningsförvaltningen fått fem ansökningar om nyetableringar inom Stockholms stad på remiss från Skolinspektionen. Vidare har tre ansökningar om tillstånd att utöka sin verksamhet vid befintliga skolor inom Stockholms stad inkommit på remiss. Det har även inkommit fyra ansökningar om godkännande avseende särskild variant.

Internationella skolor

- Under vårterminen 2024 har Utbildningsförvaltningen fått två ansökningar om godkännande som huvudman för internationell skola på grundskolenivå och rätt till bidrag för internationell skola på gymnasienivå, en ansökan om godkännande som huvudman för internationell skola på grundskolenivå samt utökning av befintlig skolenhet på grundskolenivå.

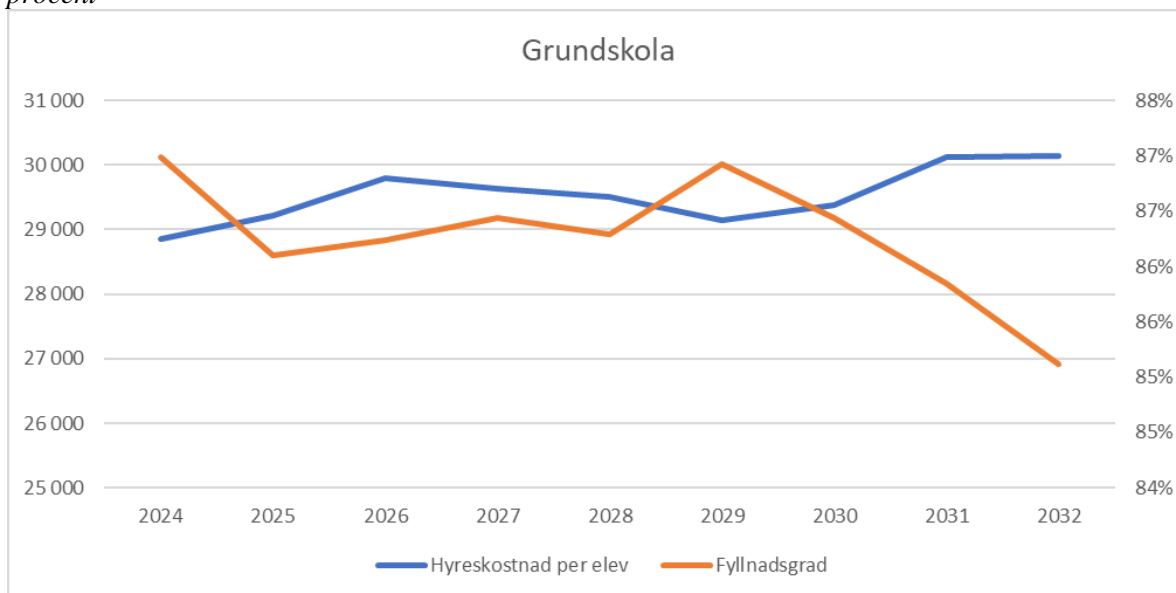
Ekonomi

Grundskola

Under första planeringsperioden planeras majoriteten av förvaltningens lokaler med tillfälliga bygglov att avvecklas vilka endast delvis ersätts med permanent kapacitet. Dessa avvecklingar motsvarar en årshyra om 250 mnkr. Några av avvecklingarna ligger dock i väldigt tidigt planeringsskede och behöver arbetas aktivt med under året för att kunna avvecklas enligt nuvarande planering. Avvecklingarna kan kräva organisatoriska förändringar

på skolor för att vara genomförbara och behöver därför planeras tillsammans med verksamheten med god framförhållning.

Figur 4:16: Hyra per intäktsgrundande elev och fyllnadsgrad, utveckling år 2024–2032, i kronor och procent

Årshyran har dividerats med det intäktsgrundande antalet elever i stadens egna grundskolor. Intäktsgrundande elever beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal elever på vårterminen och höstterminen respektive år. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads grundskolor ingår. Elevantalen skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin som ligger till grund för behovsberäkningarna.

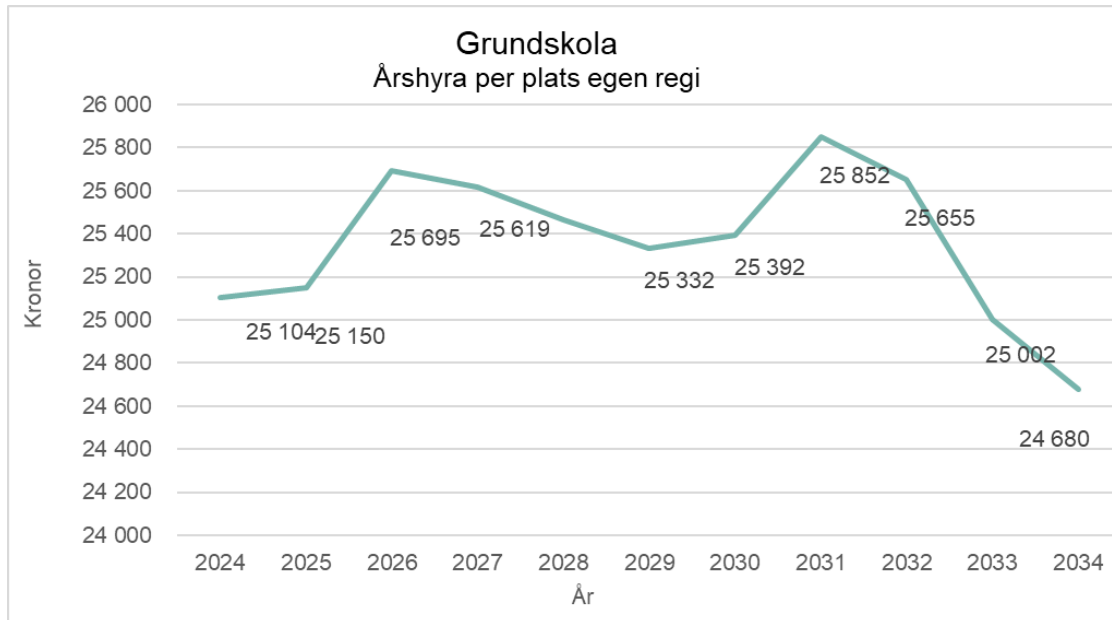
Per elev beräknas hyreskostnaden öka med närmare 1 300 kr i grundskolan under första planeringsperioden. Den utvecklingen är mycket begränsad jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan. Fyllnadsgraden sjunker dock vilket tyder på att utvecklingen av hyreskostnaderna bör kunna begränsas ytterligare under den senare delen av planeringsperioden.

Till år 2026 ökar hyreskostnaderna per elev, bland annat på grund av ett omfattande om- och tillbyggnadsprojekt på Vällingbyskolan samt att återuppbyggnaden av Slättgårdsskolan planeras vara klar då. Mot slutet av planeringsperioden ökar hyreskostnaderna ytterligare och då främst på grund av att de nya skolorna i Kista Äng, Stora Sköndal och Adolfsbergsskolan står klara. Den nya skolan i Kista Äng behövs för att säkerställa en skola nära hemmet för eleverna i de yngre årskurserna trots att det sannolikt kommer att finnas ledig kapacitet på andra skolor längre bort. Då denna skola planeras öppnas först hösten 2032 så får den full ekonomisk effekt först året därpå.

Majoriteten av de byggprojekt som hyresförs de närmsta åren ligger nu i genomförandeskede. De byggprojekt som planeras att hyresföras de sista åren under planeringsperioden befinner sig nu i tidiga skeden vilket innebär att det finns en större osäkerhet i planeringen men det

medför samtidigt en större möjlighet att påverka omfattningen. Förvaltningen har med andra ord en större möjlighet att påverka hyreskostnadsutvecklingen på längre sikt.

Figur 4.17: Årshyra per plats i kommunala grundskolorna.

Årshyran har dividerats med det totala antalet platser i stadens kommunala grundskolor. Antalet tillkommande platser år 2033–2034 beräknas enligt anvisningarna, dvs. i de fall det är oklart exakt vilket år behovet uppstår anges det tidigaste året i ett intervall i tabellerna. Flertalet projekt inom grundskola har ett osäkert år för färdigställande och anges då inom ett intervall, till exempel år 2033–2035. Alla dessa platser ses i diagrammet som att de tillkommer år 2033. Kostnaderna beräknas däremot genom extrapolering och motsvarar därmed inte antalet platser för dessa två år.

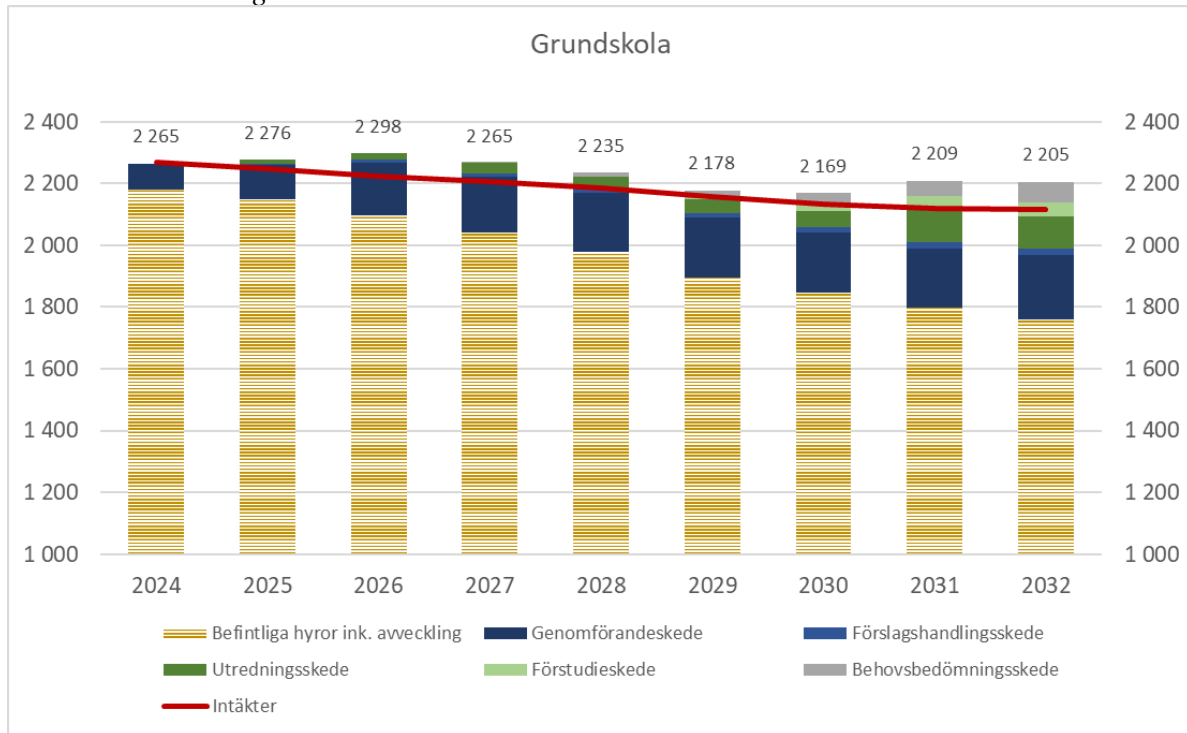
Minskning i årshyran per plats från och med år 2031 är relaterad till att flera större byggprojekt planeras färdigställas då och ett par år framåt. Trots att hyreskostnaden per plats minskar i slutet av planeringsperioden så ökar hyreskostnaden per elev vilket beror på att fyllnadsgraden sjunker. De dyraste platserna är de som inte fylls av elever. Efter år 2032 finns ingen elevantalsframskrivning men utifrån befolkningsprognosen kan man anta att fyllnadsgraden kommer att fortsätta sjunka i början av andra planeringsperioden.

Hyrornas andel av elevschablonen har ökat från 21,7 procent år 2023 till 22,4 procent år 2024 vilket är en kraftig ökning. Trots det har förvaltningen haft möjlighet att även år 2024 betala ut minst 71% av elevschablonen till skolorna. Givet att andelen av elevschablonen som avsätts för hyreskostnader är konstant kommande år så kommer hyreskostnaderna att överstiga de förväntade intäkterna redan från och med år 2026. Glappet mellan kostnader och intäkter blir dock större först mot slutet av planeringsperioden där förvaltningen kommer att

kunna justera lokalplaneringen ytterligare under de kommande åren för att hantera kostnadsökningen.

Figur 4:18 Grundskolans intäkts- och hyreskostnadsutveckling i miljoner kronor 2024–2032, exklusive indexering

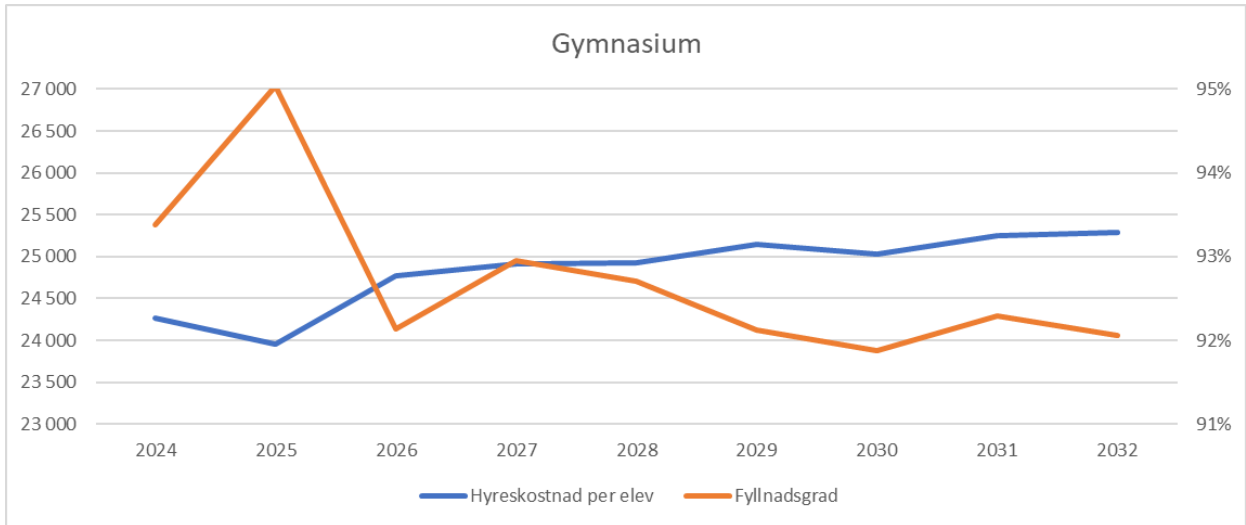

Antalet elever beräknas enligt elevantalsframskrivningen öka inom första planeringsperioden men antalet platser planeras utökas något mer varför fyllnadsgraden först ökar och därefter sjunker något till år 2032. Ökningen av antalet platser sker framför allt på nya gymnasieskolan vid Slakthusområdet. Hyreskostnaden per elev stiger med drygt 1 000 kr vilket beror dels på den sjunkande fyllnadsgraden, dels på att kostnaden för nybyggda platser överstiger kostnaderna för de tillfälliga platser som avvecklas under perioden. Det planeras också några större ombyggnadsprojekt, bland annat på Thorildsplans gymnasium och S:t Eriks gymnasium. Kostnadsökningen beror också på världsläget med hög inflation och ökade räntekostnader under planeringsperioden.

Staden har som mål att öka andelen stockholmselever som går i stadens kommunala gymnasieskolor och nyetablerade gymnasieskolor förändrar elevflöden varför elevantalsframskrivningen kanske inte speglar den verkliga utvecklingen. Därutöver är det angeläget att lokaler med låg fyllnadsgrad kan användas för andra behov inom förvaltningen alternativt inom stadens andra verksamheter. Hyreskostnaden per elev skulle därmed kunna sjunka och fyllnadsgraden öka jämfört med vad som presenteras i figuren.

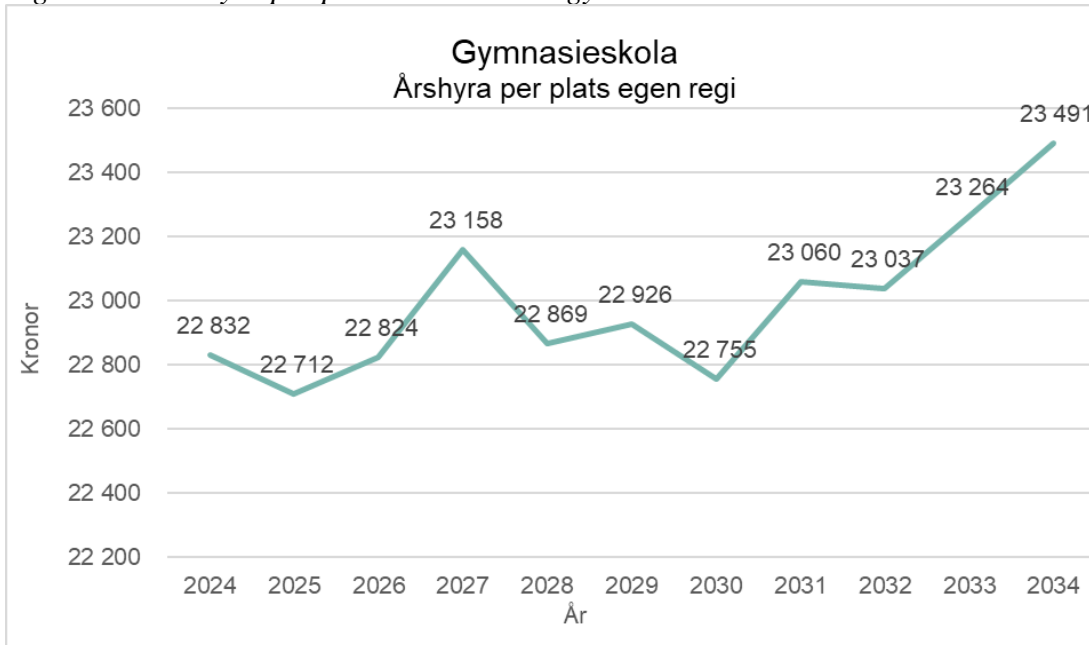
Gymnasieskola

Figur 4:19: Hyra per elev och fyllnadsgrad i gymnasieskola, utveckling år 2024–2032

Årshyran har dividerats med det intäktsgrundande antalet elever i stadens egna skolor. Intäktsgrundande elever beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal elever på vårterminen och höstterminen respektive år. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads skolor ingår. Elevantalen skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin som ligger till grund för behovsberäkningarna.

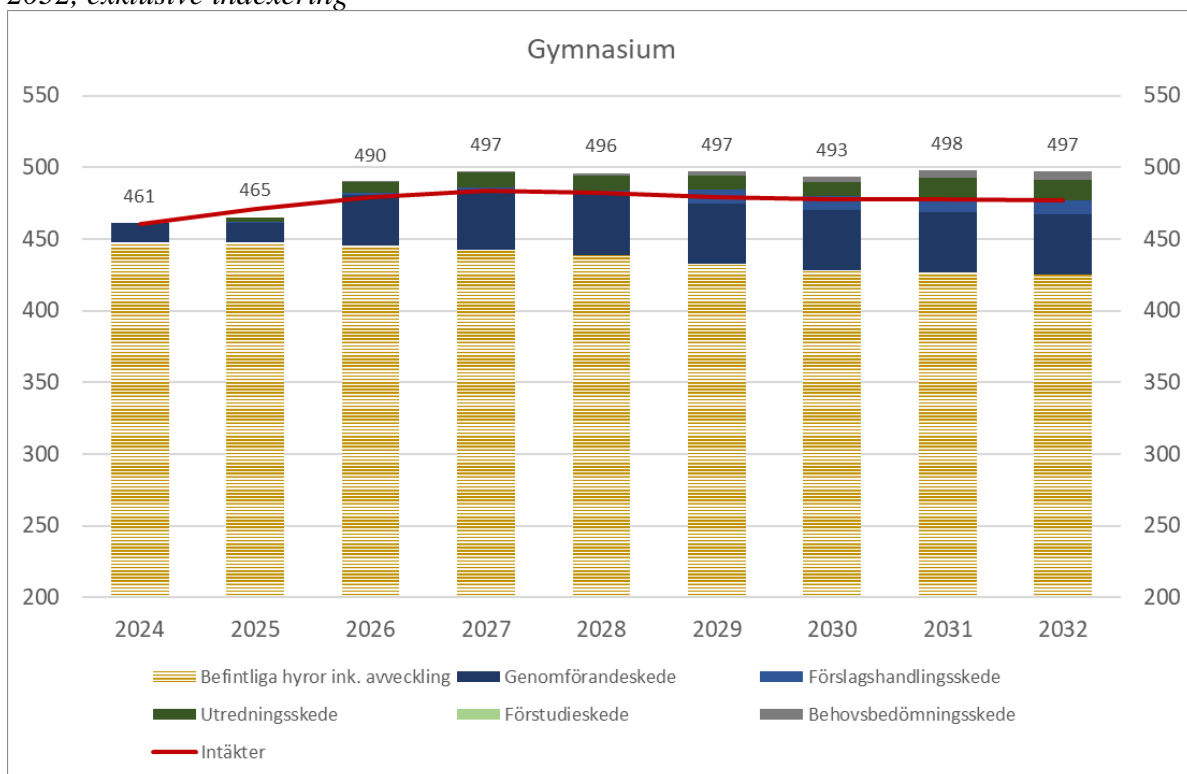
Figur 4.20: Årshyra per plats i kommunala gymnasieskolorna

Årshyran har dividerats med det totala antalet platser i stadens kommunala gymnasieskolor. Antalet tillkommande platser år 2033–2034 beräknas enligt anvisningarna, dvs. i de fall det är oklart exakt vilket år behovet uppstår anges det tidigaste året i ett intervall i tabellerna.

Kostnaderna beräknas däremot genom extrapolering och motsvarar därmed inte antalet platser för dessa två år varför diagrammet visar en något felaktig bild. Fram till år 2032 är det dock en mycket begränsad ökning av hyreskostnaden per plats, precis som hyreskostnaden per elev.

Figur 4:21 Gymnasieskolans intäkts- och hyreskostnadsutveckling i miljoner kronor 2024–2032, exklusive indexering

Hyreskostnadens andel av elevschablonerna har minskat något jämfört med föregående år, nu 21,1% jämfört med 21,5% föregående år. Ett effektivt lokalutnyttjande och en effektiv lokalplanering medför att en stor andel av elevschablonerna kan nyttjas på andra håll i verksamheten. Givet att andelen av elevschablonerna som avsätts för hyreskostnader är konstant kommande år så kommer hyreskostnaderna i princip att täckas av de förväntade elevschablonerna fram till år 2032.

4.6.4. Planering av lokaler för år 2033–2045 (andra planeringsperioden)

Efter år 2032 förväntas antalet barn och unga i grundskoleålder återigen öka till följd av omfattande bostadsbyggande. Stora delar av den prognostiserade ökningen av 10 600 barn och unga 6–15 år fram till år 2045 förväntas ske i anslutning till större exploateringsområden. Antalet unga i gymnasieåldern i Stockholm förväntas ligga kvar på ungefär samma nivå under hela prognosperioden. En viss nedgång sker fram till 2040 men återhämtas vid prognosperiodens slut.

En nedjusterad befolkningsprognos samt förlängning av prognosperioden fram till 2045 gör att planeringen under andra planeringsperioden har ändrat sig mot föregående år. Förvaltningen har tagit bort ett antal tilltänkta platser från planeringen mot föregående år, samt tydliggjort om kvarstående möjliga platser för en ny skola anses vara aktuella före eller efter år 2045 sett mot dagens befolkningsprognos. Det bör också uppmärksammas att skolbehovet inom kommande exploateringsområden avser det totala behovet inom område och är än så länge inte fördelat mellan kommunal och fristående regi. Huvudfokus ligger vid att säkerställa mark inom planprogrammet.

För grundskolan finns det planer att utöka kapaciteten med cirka 12 000 platser. Det bör uppmärksammas att behoven av nya skolor är direkt knutna till bostadsplaner, vilket gör att tidplan och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterat till planprogrammets genomförandetakt och omfattning.

För gymnasieskolan har förvaltningen idag inga planerade lokalförändringar mellan 2033 och 2045.

Figur 4.20: Större planerade projekt 2033–2045 i grundskolan

Skola	Syfte/mål	Tillkommande kapacitet	År
Björnbodaskolan	Ny F–6 skola med 660 elevplatser som ersätter befintlig Björnbodaskolan samt tidsbegränsade lokaler	320	2033
Dalhagen BP	Säkerställa elevplatser för årskurs F–9 i samband med exploatering av nytt bostadsområde i Kista	900	2041–2046
Gröndalsskolan	Säkerställa elevplatser årskurs F–9. Ersätter tidigare Gröndalsskolan. Behov och tidplan för Gröndalsskolan kommer att ingå i utredningen om en ny Ekensbergsskola.	900	2033–2038
kv. Hemsystern	Säkerställa 900 elevplatser för årskurs F–9 i grundskola i samband med förtätning i Vantör. Ersätter även 240 platser i tidsbegränsade lokaler vid Bandhagens skola	660	2033–2038
Hjorthagens skola	Tillbyggnation relaterad till bostadsbyggnation i Norra Djurgårdsstaden	540	2033

Kvickentorpsskolan	Lokaler åter i bruk med egen verksamhet efter evakueringar och underhåll	600	2034–2036
Loudden 1	Säkerställa elevplatser för årskurs F–9 samt anpassad grundskola i samband med exploatering av nytt bostadsområde i Norra Djurgårdsstaden	1020	2041–2046
Riksby 1, Linta gårdsväg	Säkerställa elevplatser årskurs F–9 samt anpassad grundskola i samband med exploatering av nytt bostadsområde i Bromma	950	2033–2038
Sankt Jacobi	Startas som egen enhet efter evakueringar av andra skolor. Säkerställa elevplatser i samband med exploatering i Vinsta-Johannelund	900	2033
Slakthusområdets grundskola	Säkerställa elevplatser för årskurs F–9 i samband med exploatering av nytt bostadsområde i Enskede-Årsta	900	2035–2040
Södra Värtan	Säkerställa elevplatser för årskurs F–9 i samband med exploatering av nytt bostadsområde i Norra Djurgårdsstaden	900	2036–2041
Årstafältet skola 1	Säkerställa elevplatser för årskurs F–9 i samband med exploatering av nytt bostadsområde i Enskede-Årsta.	900	2033–2038
Älvsjö-Örby 1	Säkerställa elevplatser för årskurs F–9 i samband med exploatering av nytt bostadsområde i Älvsjö	900	2038–2043

Vidare ser förvaltningen över möjligheter att bygga en skola på tretton olika platser runt om i staden, men än så länge finns det inget behov av dessa skolor sett från stadens befolkningsprognos fram till 2045.

4.7 Övrig information

Planering för de lokaler som är uppsägningsbara sker kontinuerligt. Detta avser avveckling, ersättning av lokaler samt omförhandling av avtal. Detaljerad planering kring lokalförändring

för grundskolan finns angivet för respektive stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1, och för gymnasieskolan i bilaga 4.2.

4.7.1. Barnrättsperspektivet i lokalplanering för grundskolor

Sedan den 1 januari 2020, är barnkonventionen svensk lag. För att leva upp till barnkonventionen, ska barnets bästa alltid beaktas inför beslut som berör barn.

Lokalförsörjningsplanen är stadens strategiska planering för lokaler inom utbildningsförvaltningens verksamhetsområde. Planen anger en planeringsinriktning. Konkreta förändringar av en skolas lokaler genom ombyggnation, tillbyggnation eller omfattande avveckling av lokaler föreläggs alltid nämnden i ett separat beslutsärende.

Varje enskilt byggprojekt eller ärende som bedöms påverka barn i stor utsträckning ska inför genomförandebeslut inkludera en prövning av barns bästa och framtagande av barnkonsekvensanalys. Syftet är att identifiera och analysera konsekvenser för de barn som berörs. Vid förändringar i skolverksamheterna, ska skolorna ta fram särskilda risk- och konsekvensanalyser.

Ur ett stadsövergripande planeringsperspektiv innebär barnrättsperspektivet:

- att staden tillhandahåller skolplatser för att säkerställa alla barns rätt till utbildning
- att staden säkerställer ändamålsenliga skollokaler
- att staden tillhandahåller lokaler som är anpassade för elever med funktionsnedsättning
- att staden erbjuder en grundskola nära hemmet

Skolplaneringen ska ligga i linje med befolkningsprognosen och elevantalsframskrivningen i syfte att undvika en överplanering, så att skolorna kan få de ekonomiska resurser som krävs för att upprätthålla en god kvalitet på sin verksamhet.

Som bilaga till lokalförsörjningsplanen, ligger stadens funktionsprogram för skollokaler. Det är en del av det underlag som ska användas vid beställning av byggnadsprojekt och ska säkerställa goda pedagogiska lokaler för långsiktigt bruk, med barnens bästa som utgångspunkt. För att möjliggöra barns delaktighet vid utformning av den fysiska och pedagogiska miljön, genomfördes workshops med elever vid programmets framtagande. Det har även genomförts utvärderingsprojekt, där elever aktivt deltagit och bidragit till utveckling av funktionsprogrammet.